

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Sociální status cizinců v České republice

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Tomáš Jilčík

Vypracoval:
Karel Vojáček

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „**Sociální status cizinců v České republice**“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce. Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 27. dubna 2010

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Tomáši Jilčíkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Haně Vojáčkové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce a které si nesmírně vážím.

Karel Vojáček

Anotace

Bakalářské práce „Sociální status cizinců v České Republice“ si jako hlavní úkol klade zjistit, jaký je pohled dnešní středoškolské mládeže na cizince. Jde mi zejména aspekt, že současná mladá generace už nespatřuje v soužití s cizinci tak velký problém. Že cizince berou jako součást životního prostoru. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část pojednává o imigraci do České republiky, popisem některých menšin žijících na našem území a v neposlední řadě také o možnostech uplatnění na trhu práce. V praktické části se zaměřuji na interpretaci dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi středoškolskou mládeží. Hlavní pozornost je věnována názorům středoškoláků na imigranty.

Annotation

Thesis: "The social status of foreigners in the Czech Republic" was the main task of places to find out what today's high school students look at the stranger. It is my particular aspect that the current young generation does not see it in coexistence with foreigners as a problem. That foreigners are taken as part of the living space. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part deals with immigration to the Czech Republic, describe some of the minorities living in our territory and, ultimately, about how the labor market. The practical part focuses on the interpretation of the survey which was conducted among high school students. Main attention is paid to the views of secondary migrants.

Klíčová slova

Sociální status, cizinci, imigrace, menšina, asimilace, majoritní společnost, schengenský prostor, občan EU.

Key terms

Social status, foreigners, immigration, minority, assimilation, the majority society, the Schengen area, the EU citizen. Social status, foreigners, immigration, minority, assimilation, the majority society.

Úvod	6
Teoretická část	7
1. Migrace do ČR	7
1.1 Vývoj migrace v Evropě	7
1.2 Migrace do České republiky před rokem 1989	9
1.3 Migrace do České republiky po roce 1989	9
2. Cizinci v České republice	11
2.1 Vymezení pojmu cizinec, Schengenský prostor, občan EU	12
2.2 Typy pobytových statusů cizinců na území ČR	13
2.3 Vietnamci a Ukrajinci v ČR	17
3. Integrace v ČR	22
3.1 Životní podmínky cizinců v ČR	24
3.2 Diskriminace cizinců (azylantů)	27
3.3 Přesídlení a integrace Barmských uprchlíků v ČR	29
4. Cizinci a trh práce v ČR	32
4.1 Typy pracovních povolení, ekonomická integrace	33
4.2 Uplatnění na trhu práce	35
4.3 Nelegální ekonomické aktivity imigrantů v Česku	36
Praktická část	38
5. Cíle výzkumu	38
6. Charakteristika výzkumného prostředí	39
7. Charakteristika výzkumného vzorku	39
8. Metodologie výzkumného šetření	40
9. Vyhodnocení a interpretace dat	40
9.1 Postoj adolescentů k životu a práci v zahraničí	40
9.2 Spolupráce s cizinci	41
9.3 Soužití adolescentů s cizinci	42
9.4 Postoje adolescentů k zaměstnání cizinců	44
9.5 Společenské a sociální aspekty integrace cizinců	46
9.6 Postoje adolescentů k příslušníkům jiných národností	49
Závěr	53
Literatura	54
Přehled příloh	57

Úvod

Jedním z charakteristických rysů současnosti je stěhování národů. Celý svět je v pohybu a to hlavně lidé ze zemí, kde je buď špatná životní úroveň, například z důvodů ekonomické situace, nebo vládnoucí politická moc pronásleduje své vlastní občany. Dalšími jsou zaměstnanci, kteří jdou za lepším pracovním uplatněním v rámci firem, pro které pracují a které mají své zastoupení v jiných zemích, a studenti, kteří využívají různých možností studovat na zahraničních školách. Tím vlastně dochází k permanentnímu setkávání kultur z různých koutů světa. Tyto kultury jsou více či méně odlišné nebo také úplně jiné a dochází k jejich střetu s kulturou majoritní společnosti té dané země. Z tohoto důvodu také existují problémy, vycházející ze střetů těchto kultur, které mají různé příčiny vycházející z předsudků, stereotypů, nevědomosti či nezájmu. Na základě toho vznikající potíže spojené s interakcí majoritní společnosti a menšin. Výše popsané problémy se samozřejmě dotýkají také České republiky, kde se tyto vztahy plně projeví po roce 1989.

Důvodem, proč jsem zvolil toto téma, je současná situace související se zvyšováním extrémních postojů k národnostním menšinám v naší zemi, se kterými jsem se osobně setkal. Co je pro mě zážející, je tichý souhlas nebo dokonce podpora v naší společnosti, a to u všech věkových kategorií. Z toho všeho pak vyplývají důsledky ve formě obtížného začleňování do naší společnosti a s tím souvisejících problémů uplatnění se na trhu práce, přístupu ke vzdělání. Dnešní středoškolská mládež, přece jenom není tak zatížená názorem starší generace a není ovlivněna masmédií ve směru k menšinám. Přece jenom by mohla nastavit zrcadlo naší starší generaci, a to jakým způsobem vnímat přistěhovalce a je stěžejní pozitivní či negativní přístup k cizincům. Dnešní mládež náctiletých a její větší tolerance vůči cizincům by mohla položit základ lepšího pohledu na přístup k integraci těchto osob.

Teoretická část

1. Migrace do ČR

Migrací se všeobecně rozumí přesouvání se osob z nějakého místa na nové místo za nějakým účelem či z nějakého důvodu. Migraci můžeme vymezit ve dvou typech, a to buď v rámci nějaké země, nebo přeshraniční – mezinárodní. Dále migraci dělíme na *dobrovolnou*, kdy lidé opouštějí svou zemi za účelem studia, sloučení rodiny, v rámci zaměstnání atd.) a *vynucenou*, která je únikem před pronásledováním, represí, válečným konfliktem či bídou. Dalšími pojmy jsou *imigrace*, což znamená pohyb směrem do země zájmu, a *emigrace*, kdy občan opouští svou vlast.¹

Mezinárodní migrace je aktuálním tématem odborných i veřejných diskusí. V rámci postupujících globalizačních procesů, rostoucího zintenzivňování celosvětových sociálních vztahů různých národů, států a regionů a zvyšující se mobility informací, kapitálu, zboží i lidí se i dříve poměrně etnicky a kulturně homogenní evropské státy začínají potýkat s přílivem přistěhovalců, kteří pocházejí často z odlišných sociálních a kulturních prostředí. Vzhledem k tomu, že se dá předpokládat, že se intenzita migračních pohybů bude v budoucnu dále zvyšovat, budou i obyvatelé evropských zemí, které byly donedávna stranou hlavních migračních proudů, konfrontováni s přílivem migrantů.²

1.1 Vývoj migrace v Evropě

Evropa se v průběhu 20. století měnila z původní emigrační oblasti na region imigrační. Z pohledu zkušeností s mezinárodní migrací můžeme určit dvě skupiny evropských zemí, kam směřovaly imigrační vlny.³

První skupinu států Velkou Británií, Francií, Nizozemskem můžeme zařadit mezi země s takzvanou postkoloniální migrací. Další zemí bylo například Německo, které

¹ RABUŠIC, L. BURJANEK, A. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?*. Praha : Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2003, s. 15

² CHALOUPKOVÁ, Jana; ŠALAMOUNOVÁ, Petra. Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích. *Sociologický časopis*. 2006, 42, 1, s. 57-58.

³ MARTIN P. 2002. „International Migration: Facing the Challenge“ *Population bulletin* 57 (1). In CHALOUPKOVÁ, J, ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích*, Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2006, Vol. 42, No. 1.

v 60. letech v době ekonomického růstu, řešilo nedostatek pracovních sil najímáním zahraničních dělníků z ekonomicky slabých států jižní a jihovýchodní Evropy, Maroka, Turecka a jiných. Zahraniční pracovníci se podle původních záměrů měli v těchto zemích zdržet jen dočasně a přes to, že v 70. letech 20. století došlo k ekonomické krizi, velké množství pracovníků se už nevrátilo a naopak k sobě začali přivádět členy svých rodin.⁴

Druhou skupinu tvoří státy bez dlouhodobé zkušenosti s migrací a až během posledních desetiletí se přeměnily s emigračních na imigrační země. Takovými „novějšími“ přistěhovaleckými zeměmi jsou Španělsko, Itálie a Irsko. Do těchto zemí se od konce sedmdesátých let začali vracet pracovní emigranti a od osmdesátých let se staly cílem i zahraničních migrantů. Velké změny migračních proudů přišly na konci devadesátých let po pádu komunismu ve střední a východní Evropě, kdy se zvýšil příliv uprchlíků a žadatelů o azyl.⁵ Od devadesátých let se střeoevropské země, které patřily před pádem komunismu k emigračním státům postupem doby po pádu komunistického bloku, staly zeměmi tranzitními a po čase také cílovými oblastmi.

⁴ Bauer, T. K., M. Lofstrom, K. F. Zimmermann. 2000. *Immigration Policy, Assimilation of Immigrants and Native's sentiments towards Immigrants: Evidence from 12 OECD-Countries*. IZA Discussion Paper 187. Bonn: IZA. In CHALOUPKOVÁ, J. ŠALAMOUNOVÁ, P. Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích. *Sociologický časopis*. 2006, 42, 1, s. 57-58.

⁵ RABUŠIC, L. BURJANEK, A. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2003, s. 15

1.2 Migrace do České republiky před rokem 1989

České země patřily už od středověku mezi významné migrační oblasti, stačí si vzpomenout na příchod německých osídlenců do pohraničí ve 13. až 14. století a jejich odsun po druhé světové válce nebo na podíl Čechů na tzv. velké migraci 19. století, ať už vedla do Nového světa nebo do východní Evropy, Ruska a na Balkán. Jenom v průběhu posledních dvou století byly české země svědky více než dvaceti mezinárodních migračních pohybů, z nichž některé počet obyvatelstva snižovaly a jiné naopak zvyšovaly, v obou případech přitom lidé odcházeli/přicházeli nejen z politických a sociálních důvodů, ale i za lepším.⁶ Tyto pohyby však s nástupem komunistického režimu prakticky ustaly. Dokončeny byly jenom poválečné reemigrace Čechů a Slováků a za normalizace imigrace studentů a pracovníků ze spřátelených zemí socialistického bloku. Naopak velmi frekventované byly emigrace československých občanů na Západ, ale s těmito skutečnostmi se veřejnost kromě proti-emigrační propagandy nemohla a ani nesměla dozvědět.⁷ Nemožnost oficiální veřejné diskuze na téma migrace, vliv socialistické ideologie a pouhá migrace mezi oběma částmi Československa svedlo veřejnost ke xenofobnímu pohledu na cizince. Strach před potenciálně nebezpečnými cizinci a nechuť k jejich případné integraci dokumentovaly tehdejší výzkumy veřejného mínění, stejně jako zkušenosti s problematickým přijetím českých a slovenských reemigrantů po druhé světové válce.⁸ Tento „ostrov“ bez migrace přes vnější zlikvidoval až pád komunistického režimu.⁹

1.3 Migrace do České republiky po roce 1989

Migračně odříznutá společnost se po pádu komunismu velmi rychle setkala s imigrací cizinců do země. V této souvislosti musela být rychle pozměněna státní politika ohledně přijímání cizinců a v dalším průběhu devadesátých let se zákony přibližovaly požadavkům Evropské unie.¹⁰ Na druhou stranu se zvýšila emigrace z Československa do západní Evropy a jiných zemí také proto, že už tento způsob

⁶ NEŠPOR, Z. R. In NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.

⁷ NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.

⁸ NOSKOVÁ, Z. In NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.

⁹ NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.

¹⁰ GEDDES, A. In NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2007, s.25 ISBN 978-80-87007-55-6

emigrace neměl příchut' definitivního rozhodnutí bez možnosti návratu. Jednalo se zejména o studijní a pracovní migrace sledující jak zájem o poznání cizí země, tak o ekonomický užitek.¹¹ Obavy západoevropských politiků a veřejnosti, že po pádu železné opony dojde k masovým imigracím z Východu,¹² se ovšem nepotvrdily. Naopak, po roce 1989 přicházelo více lidí ze zemí západní Evropy.

Po roce 1989 můžeme rozlišit několik imigračních pohybů:

- imigrace ze Slovenska v souvislosti s rozdělením společného státu a po něm,
- reemigrace zahraničních Čechů,
- individuální imigrace ze zemí třetího světa,
- individuální imigrace ze Západu.

„Nejvýraznějším migračním pohybem, s nímž se západní Evropa setkala ve druhé polovině 20. století, byly ekonomicky motivované imigrace z *chudého Jihu*, eventuelně z Východu, z bývalých kolonií nebo jinak sociokulturně spřízněných zemí. Zpočátku, hlavně v šedesátých a sedmdesátých letech, šlo o zájem ze strany zvacích zemí, jímž byly vytvořeny nadnárodní migrační prostory mezi Francií a Maghrebem, Spojeným královstvím a zeměmi Commonwealthu, Německem a Tureckem a Jugoslávií a dalšími zeměmi. Hospodářský význam imigrací *gastarbeiterů*, o níž se navíc předpokládalo, že bude jen dočasná, však poměrně záhy pominul. Imigrace začaly být omezovány a evropská politika přijímání nových občanů sjednocována, k čemuž docházelo i v souvislosti s již uvedenými obavami z *protržení migrační hráze*, již tvořila železná opona. V důsledku těchto omezení došlo k přesměrování části migrantů do bývalých socialistických zemí střední a východní Evropy, zvláště v souvislosti s jejich (plánovaným) vstupem do EU. Kromě toho se uplatňují již existující migrační systémy mezi těmito zeměmi, například v případě někdejších vietnamských studentů/pracovníků a jejich působením. Cizincům ze zemí bývalého Sovětského svazu zase usnadňuje pohyb v českém prostředí jazyková blízkost ruštiny s češtinou“.¹³

¹¹ NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.

¹² BADE, K. J. NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.

¹³ NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovačů*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 25 ISBN 978-80-87007-55-6.

2. Cizinci v České republice

Jak už bylo uvedeno v předešlé kapitole, množství cizinců přicházejících do naší země stále přibývá důsledkem migrace v prostoru EU, tak imigrace ze zemí mimo tento prostor. Na začátku devadesátých let byla Česká republika pro imigranty zejména tranzitní zemí sloužící jako dočasné útočiště před další cestou na západ. Situace se změnila po vstupu do Schengenského prostoru, kdy se zvýšily migrační toky vlivem volného pohybu osob v rámci tohoto prostoru. Příchozí migranti ze třetích zemí, postupně začali měnit dočasné imigrace za imigrace trvalé a Česká republika se stávala čím dál častěji cílovou oblastí jejich zájmu, kde cizinci hledali místo pro svůj nový domov a prostor pro své ekonomické zájmy. Cizinci dlouhodobě či trvale žijící u nás ovlivňují demografickou situaci v ČR. Počet přicházejících osob vzrůstá zejména v posledních letech. Pro porovnání v roce 2000 tvořili legálně pobývajícím cizinci 2% české populace a v současnosti jsou to téměř 4% celkového počtu obyvatel ČR.¹⁴

Ještě jeden aspekt migrace je zde potřeba zmínit a tím je nelegální migrace, se kterou se potýkají všechny vyspělé evropské země včetně ČR. Motivy nelegálních migrantů jsou hlavně ekonomického rázu *odjet si vydělat, zabezpečit rodinu nebo prostě jít za lepším životem*, naopak na straně zaměstnavatelů je to levná pracovní síla, kterou tito imigranti představují. Roli zde také hrají různé agentury, které předstírají roli zprostředkovatele a využívající neznalost českých zákonů u cizinců, kteří u nás hledají práci. Na druhou stranu statut nelegálního pobytu může získat cizinec tím způsobem, že po skončení jednoho z druhů povolení pobytu neopustí ČR.¹⁵ Podle mého názoru je to v současnosti běžný postup.

Podle údajů cizinecké policie bylo zaznamenáno v roce 2009 skoro 4000¹⁶ případů nelegální imigrace do České republiky.

Náš stát prošel mnoha migrační vlnami a s menším či větším úspěchem se snažil kontrolovat migraci do ČR přijímáním legislativy odpovídající požadavkům daného období, tak aby odpovídala bezpečnostním, ekonomickým, společenským a kulturním podmínkám.

¹⁴ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008 ISBN 978-80-7367-182-2

¹⁵ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008 ISBN 978-80-7367-182-2

¹⁶ Český statistický úřad: *Nelegální migrace* [online]. Praha: c2010, 3.3.2010 [cit. 2010-04-10]. Cizinci v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>.

V současné době se jedná o zákony:

- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců¹⁷

Tyto zákony jsou jedním z hlavních pilířů české migrační politiky současnosti. V další kapitole se dotkneme pobytových statusů cizinců a některých zvláštností jejich používání.

2.1 Vymezení pojmu cizinec, Schengenský prostor, občan EU

Cizinec – „Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.“¹⁸

Schengenský prostor („Schengen“) – „jedná se o území států, na jejichž společných hranicích nejsou vykonávány hraniční kontroly a které chybějící hraniční kontroly vyvažují komplexně pojatým systémem opatření v mnoha oblastech. Vnitřní hranice je možné v zásadě překračovat na jakémkoliv místě a v kteroukoli denní či noční hodinu. Ochrana hranic se soustředí na tzv. vnější schengenské hranice tj. pozemní hranice, mezinárodní letiště a mořské přístavy. Schengen je v současné době tvořen 25 státy: 22 členskými státy EU, Norskem, Islandem a od 12. prosince 2008 také Švýcarskem. Součástí Schengenu naopak nejsou dvě ze starých členských zemí EU Velká Británie a Irsko. Mimo Schengen zůstávají také další 3 státy EU: Kypr, Bulharsko a Rumunsko.“¹⁹

¹⁷ *Cizinci v ČR: Vybrané právní předpisy ČR* [online]. Praha : MPSV, c2010, 20.2.2006 [cit. 2010-04-20]. Právní předpisy ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=33>>.

¹⁸ Česko. Zákon o pobytu cizinců na území ČR. In *Sbírka zákonů*. 23. prosince 1999, 106, 326, s. 7406 - 7447. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb106-99.pdf>>. ISSN 1211-1244.

¹⁹ *Ministerstvo vnitra České republiky : Základní informace o schengenské spolupráci* [online]. Praha : c2010 [cit. 2010-04-02]. Schengen. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>>.

Občan EU – „Občanství Evropské unie je jedním z důležitých pojmů, který přinesla *Smlouva o Evropské unii* (Maastrichtská smlouva).²⁰ Následně *Amsterodamská smlouva* ještě dále prohloubila práva občanů EU. Občanství Unie je zakotveno v článku 17 Smlouvy o založení ES: *Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie nenahrazuje, nýbrž doplňuje státní příslušnost členského státu.*“²¹ Ještě další článek Smlouvy o založení ES č. 18 se týká občana EU a to, že mu umožňuje svobodný pohyb a pobyt na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených touto smlouvou.

2.2 Typy pobytových statusů cizinců na území ČR

Cizinci k nám přijíždějí z různých zemí a z různých důvodů. Chtějí li u nás bydlet a pracovat delší časové období nebo žít zde trvale, musí se řídit zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, který stanovuje podmínky, za jakých můžou cizinci žádat o krátkodobý, dlouhodobý a trvalý pobyt v ČR. Zákon č. 326/1999 vymezuje tři kategorie cizinců a to:

- OBČANÉ ZEMÍ EU, NORSKA, ŠVÝCARSKA, ISLANDU A LICHTENŠTEJNSKA („občané EU“) A JEJICH RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI
- OBČANÉ ZEMÍ MIMO EU („občané třetích zemí“)
 - občané třetích zemí pobývajících v ČR krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz
 - občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě krátkodobých víz do 90 dní
 - občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě víz nad 90 dní
 - občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě povolení k trvalému pobytu
 - cizinci s platným azylem
- CIZINCI BEZ OHLEDU NA HRANICE EU
 - registrovaní žadatelé o azyl
 - cizinci pobývajících v ČR v rámci dočasné ochrany
 - nelegálně pobývajících cizinci v ČR

Uvedené kategorie cizinců mají v zákoně č. 326/1999 o pobytu cizinců upraveny dva typy pobytů a to *pobyt přechodný* a *pobyt trvalý*.²²

²⁰ Euroskop : *Primární právo* [online]. Praha: c2005 [cit. 2010-04-15]. Smlouva o Evropské unii (EU). Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8917/15908/clanek/zakladajici-smlouvy/>>.

²¹ Euroskop : *Občanství Evropské unie* [online]. Praha: c2005 [cit. 2010-04-01]. Práva občana EU. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie/>>.

²² Český statistický úřad [online]. Praha: c2010, 5.10.2007 [cit. 2010-04-21]. Počet cizinců v ČR - Související legislativa. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-souvisejici_legislativa>.

Přechodný pobyt

Cizinec může pobývat v ČR přechodně

- a) bez víza: jsou oprávněni pobývat na území v rámci přechodného pobytu občané EU, Švýcarska, Norska, Islandku a Lichtenštejnska a občané ostatních států, s nimiž ČR uzavřela příslušnou mezinárodní smlouvu (na základě dohody o bezvízovém styku anebo na základě jednostranného zrušení vízové povinnosti) aj.). Další, více speciální případy, jsou stanoveny v zákoně. Cizinci z výše uvedených zemí mohou pobývat v ČR po dobu 3 měsíců.²³
- b) na základě krátkodobého víza, dlouhodobého víza, diplomatického víza nebo zvláštního víza

Krátkodobým vízem je

- *průjezdní vízum* - uděluje se za účelem tranzitu přes území ČR. Vízum může být jednosměrné, obousměrné nebo může být použito na neomezený počet cest. Cizince opravňuje pobývat na našem území maximálně 5 dnů.
- *letištní vízum* - které opravňuje k pobytu pouze v prostoru mezinárodního letiště, tedy při mezipřistání na českém mezinárodním letišti při letu z jedné třetí země do jiné třetí země.
- *vízum k pobytu do 90 dnů* – je považováno za standardní tzv. turistické vízum pro krátkodobý pobyt v ČR. Vízum se uděluje na dobu nejdéle 90 dnů a platnost je 2 roky. Cizinec – žadatel musí uvést důvod svého pobytu. Pobyt na turistické vízum je plnohodnotným legálním pobytém na území ČR.
- *jednotné schengenské vízum* – týká se průjezdního víza a víza do 90 dnů, zpravidla se uděluje na celé území schengenského prostoru. Cizinec musí mít cestovní doklad opravňující ke vstupu do všech států tzv. Schengenu.²⁴

Dlouhodobým vízem je

- *vízum k pobytu nad 90 dnů* – v tomto případě se jedná zejména o studentská, pracovní a podnikatelská víza. Platnost víza je 1 rok a délka pobytu je stanovena ve vízu.

²³ *Doma v České republice* [online]. PPU (SIMI), c2010, 20. leden 2010 [cit. 2010-04-21]. Aktuální brožura – Pobyt cizinců na území České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/aktualni-brozura-pobyt-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky>>.

²⁴ *Doma v České republice* [online]. PPU (SIMI), c2010, 20. leden 2010 [cit. 2010-04-21]. Aktuální brožura – Pobyt cizinců na území České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/aktualni-brozura-pobyt-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky>>.

- *povolení k dlouhodobému pobytu* – o tento druh pobytu může cizinec žádat, pokud pobývá na území ČR na vízum nad 90 dnů a chce v ČR pobývat po dobu delší než jeden rok za stejným účelem pobytu.
- c) na základě povolení k přechodnému pobytu
- d) na základě výjezdního příkazu - uděluje se buď na žádost cizince, nebo z moci úřední. Výjezdní příkaz z moci úřední udělí policie cizinci na dobu nezbytně nutnou k vyřízení neodkladných záležitostí a k vycestování z území.²⁵

Trvalý pobyt

Cizinec s trvalým pobytem má téměř stejné postavení jako občan ČR. Trvale je cizinec oprávněn pobývat v ČR na základě:

- povolení k pobytu
- rozhodnutí státního orgánu o svěření cizince do náhradní výchovy, a to buď osobě, která je v ČR přihlášená k trvalému pobytu nebo se v ČR nachází ústav, ve kterém je tento cizinec příslušným rozhodnutím umístěn

Podmínky, za nichž je možno vydat povolení k trvalému pobytu, jsou odlišné v závislosti na okolnostech, pro něž je žádáno o trvalý pobyt a dále na době, po kterou se legálně cizinec zdržuje na území České republiky.

Trvalý pobyt slouží především pro ty, kteří v ČR chtějí žít trvale. Na rozdíl od cizinců s dlouhodobým pobytem nebo vízem, mají cizinci s trvalým pobytem širší práva (např. evidence na úřadu práce).²⁶

Druhý povolení k trvalému pobytu

- a) *povolení k trvalému pobytu bez předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR.*

O vydání tohoto povolení cizinec žádá z humanitárních důvodů, zejména

- je li manželem azylanta a manželství vzniklo před vstupem azylanta na území
- je li nezletilým dítětem azylanta nebo dítětem, které je závislé na péči azylanta, pokud nepožádáte o udělení azylu, nebo byl-li jste v minulosti státním občanem České republiky

²⁵ *Cizinci v České republice* [online]. Praha : MPSV, 2009, 19.01.2010 [cit. 2010-04-11]. Informační publikace pro cizince v ČR . Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/596/informacni_publicace_cestina.pdf>. ISBN 978-80-254-5998-0.

²⁶ *Cizinci v České republice* [online]. Praha : MPSV, 2009, 19.01.2010 [cit. 2010-04-21]. Informační publikace pro cizince v ČR . Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/596/informacni_publicace_cestina.pdf>. ISBN 978-80-254-5998-0.

b) *Povolení k trvalému pobytu za podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR po ukončení azylového řízení*

Žádost si může cizinec podat po čtyřech letech nepřetržitého pobytu na území České republiky, pokud na území pobýval v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany

c) *Povolení k trvalému pobytu za podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR*

O tento druh pobytu může cizinec požádat, pokud splnil podmínku 5 let nepřetržitého pobytu na území, a to na základě víza k pobytu nad 90 dnů nebo na povolení k dlouhodobému pobytu nebo na základě udělené doplňkové ochrany podle zákona o azylu²⁷

Azyl

*„Uprchlíkem je podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků někdo kdo má opodstatněný strach z pronásledování z důvodu rasových, náboženských, národnostních, dále z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině či skupině s určitým politickým názorem, nalézá se mimo území, jejímž je občanem nebo v níž běžně pobývá a nemůže se vrátit domů kvůli obavě z pronásledování.“*²⁸ Právní rámec je určen Úmluvou o právním postavení uprchlíků,²⁹ přijatou OSN v Ženevě v roce 1951, ke které se Česká republika přihlásila v roce 1990 a je pro ni závazným dokumentem.

Základní legislativa v ČR je zákon o azylu č. 325/1999 s platností od 1. 1. 2000.

Tento zákon upravuje:

- vstup a pobyt cizince žádajícího ČR o ochranu
- průběh azylového řízení
- práva a povinnosti žadatelů o udělení mezinárodní ochrany
- péči o žadatele o udělení mezinárodní ochrany
- státní integrační program (SIP)³⁰

Žadatelem o udělení azylu se pro účely tohoto zákona se rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o ochranu formou azylu. Postavení žadatele má po dobu správního řízení o udělení azylu.

²⁷ *Cizinci v České republice* [online]. Praha : MPSV, 2009, 19.01.2010 [cit. 2010-04-21]. Informační publikace pro cizince v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/596/informacni_publikace_cestina.pdf>. ISBN 978-80-254-5998-0.

²⁸ KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha: Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008. 34-35 s. ISBN 978-80-254-2035-5.

²⁹ OPU [online]. 19. 7. 2004. c2005 [cit. 2010-04-09]. Úmluva o právním postavení uprchlíků. Dostupné z WWW: <http://www.opu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=17>=cs>.

³⁰ Česko. Zákon o azylu. In *Sbírka zákonů*. 23. prosince 1999, 106, 325, s. 7386 - 7390. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb106-99.pdf>>. ISSN 1211-1244.

Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl podle zákona č. 325/1999 Sb. udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Po příchodu do české republiky, uprchlík tím, že vysloví žádost o udělení mezinárodní ochrany, získá status žadatele, je s ním zahájeno azylové řízení a je umístěn do přijímacího střediska. Ve středisku musí setrvat do ukončení vstupní procedury tj. identifikace cizineckou policií, zdravotní prohlídka a pohovoru o důvodech své žádosti o ochranu. Toto období trvá zhruba tři týdny, pak může žadatel využít ubytování v pobytovém středisku nebo v soukromí, ale většinou se jedná o ubytování v pobytovém středisku. O udělení azylu rozhoduje odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, pod které spadá také Správa uprchlických zařízení, která spravuje přijímací, pobytová a integrační střediska.

Osoby, kterým byl udělen azyl, mají téměř stejná práva jako občané ČR. Jsou to práva a povinnosti spojené se statusem trvalého pobytu na území ČR. Azylanti pouze nemohou volit a pracovat na pozicích ve státní správě, které vyžadují státní občanství. Osoby, které získaly azyl, mají stejný přístup k sociálnímu systému, ke vzdělání, zdravotní péči a na pracovní trh, jako občané ČR. Azylanti po udělení azylu mohou vstoupit do Státního integračního programu, jehož cílem je pomoc azylantům začlenit se do společnosti. Pomoc spočívá hlavně v podpoře při získávání bydlení a bezplatné jazykové přípravy.³¹

2.3 Vietnamci a Ukrajinci v ČR

Ohledně imigrace ČSÚ uvedl, že do ČR se v roce 2008 přistěhovalo 76 151 lidí. Nejvíce se do tuzemska v roce 2008 nastěhovalo Ukrajinců (39572), Slováků (13931), Vietnamců (12332) a Rusů (6695).³²

Národnostní složení cizinců v Česku se od roku 1989 již stabilizovalo. V současnosti na území ČR, podle ČSÚ pobývá 431 587 cizinců³³ s dlouhodobým nebo trvalým pobytem, což představuje zhruba 4% obyvatel naší země. Co do pořadí podle počtu jsou u nás zastoupeny nejvíce cizinci z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska, Polska a Německa. Téměř u všech národností převažuje přechodný typ pobytu před

³¹ KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha : . Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008. 34-35 s. ISBN 978-80-254-2035-5.

³² *Zahraniční a vnitřní migrace cizinců*. [databáze online]. Praha: Český statistický úřad, 2010, [citováno 2010-03-09]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0D00415A8F/\\$File/c02t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0D00415A8F/$File/c02t01.pdf)>

³³ *Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství*. [databáze online]. Praha: Český statistický úřad, 2010, [citováno 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/\\$File/c01t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/$File/c01t01.pdf)>

trvalým, jenom Vietnamů s trvalým pobytem je více jak s přechodným či dlouhodobým pobytem. Největší počet cizinců přijíždí do ČR za prací a výdělkem, tedy z ekonomických důvodů, dalším je pak slučování rodin nebo udělení azylu. Dále jsou to studenti a zaměstnanci zahraničních firem působících v ČR.

V České republice žijí dvě největší komunity cizinců a to o občanech Ukrajiny a Vietnamu. Co se dotýká občanů Slovenska, jako velké skupiny cizinců v ČR, je zde situace odlišná a tou je z jiná startovní pozice, ze které přicházejí do ČR (dřívější společný stát, téměř společný jazyk a historie).

Ukrajinci

Ukrajinská migrace do ČR sahá až do 16. a 17. století. Prvními imigranty byli ukrajinští studenti a žoldáci. Intenzita migrace z Ukrajiny vzrostla po připojení části Haliče a Bukoviny k habsburskému soustátí, v té době se jednalo zejména o vojáky a sezónní dělníky. Na konci 19. století začala do Prahy přicházet ukrajinská inteligence a vysokoškoláci s cílem studovat na českých vysokých školách. Ukrajinská komunita se v první polovině 19. století vyznačovala aktivním udržováním své kultury a usilovala o politickou nezávislost svého státu. Vše se zastavilo po německé a pak také po sovětské okupaci, která se postarala o zánik ukrajinských spolků a rozvoje ukrajinské kultury v ČR. Důsledkem zákazu ukrajinských spolků byli ukrajinští migranti asimilováni do majoritní společnosti.

Po roce 1989 se Československo opět stalo atraktivním místem pro migranty z bývalého Sovětského svazu. Hlavní příčinou migrace Ukrajinců do ČR je špatná ekonomická situace na Ukrajině, relativní geografická blízkost a také malé jazykové a kulturní bariéry.³⁴

Ukrajinci jsou jednoznačně nejpočetnější cizineckou komunitou v Česku. Na konci února 2010 Český statistický úřad evidoval 130 924 Ukrajinců v ČR.³⁵ „Mezi ukrajinskými pracovníky převažují mladí ženatí muži, kteří mají na Ukrajině rodinu s dětmi. V rodinách ukrajinských pracovních migrantů se společně rozhoduje o tom, jestli někdo z nich vycestuje za prací do zahraničí. Do Česka přijíždějí nejčastěji sami anebo s přáteli z místa bydliště a za zprostředkování práce se prostředníkovi platí v rozpětí od 2000 do 8000 Kč. Většina pracovníků jezdí domů nejméně jednou ročně. Své vydělané peníze utrácejí v Česku nejvíce svobodní, a to za bydlení. Ženatí a vdané naopak

³⁴ LEONTIYEVA, Yana. *Socioweb : Ukrajinci v ČR* [online]. 20.12.2005 [cit. 2010-04-20]. Obyvatelstvo. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106/>>

³⁵ *Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství*. [databáze online]. Praha: Český statistický úřad, 2010, [citováno 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/\\$File/c01t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/$File/c01t01.pdf)>

posílají nejvíce své peníze na Ukrajinu, aby je mohla použít jejich rodina – zlepšení ekonomické situace se tak projevuje u 2/3 rodin.³⁶ Ukrajinci pobývají na našem území nejčastěji na základě povolení k přechodnému pobytu. Trvalý pobyt má asi je jedna pětina celkového počtu Ukrajinců v ČR. Pracovní uplatnění ukrajinských pracovníků neodpovídá jejich vzdělání. Převážná většina je zaměstnána v dělnických profesích, ale přitom mají středoškolské a vysokoškolské vzdělání. Mnoho z ukrajinských migrantů u nás pracuje nelegálně. Náročné a dlouhé vyřizování požadovaných povolení, určitá byrokracie procesu žádání o pracovní povolení a nedostatek srozumitelných informací nutí ukrajinské imigranty, aby zvolili jednodušší způsob jak si v Česku vydělat peníze. Tohoto požadavku *rychlého výdělku* se chopili tzv. *prostředníci*, kteří přes svoji dobře vybudovanou síť organizují práci pro Ukrajince. „Klientský“ systém (podnikatelé organizující zaměstnávání pracovníků z východu) obstará práci, zařídí povolení k pobytu, ubytování a někdy i stravování. Tito klienti si berou odměnu ve formě až poloviny platu zaměstnance po neomezenou dobu. Pracovníci z východu jsou těmto firmám vydáni na milost a při jakékoliv neposlušnosti je jim ukončen pracovní poměr a tím i povolení k pobytu. Systém se tak zdokonalil, že bez něj již ukrajinští pracovníci jinou práci neseženou. Pro české zaměstnavatele je to však velmi výhodné, například ve stavebnictví, kde je žádána levná nelegální pracovní síla. Česká firma si prostě přes klienty sežene zaměstnance a nemá žádné jiné starosti a náklady s vyřizováním povolení. Tomuto jevu napomáhají další faktory jako je určitá jazyková bariéra, neznalost zákonů a s tím spojená neschopnost si sehnat práci a povolení k pobytu. Tímto způsobem se dostávají do sítě klientského systému.

Ukrajinci jsou hlavně spojováni s tzv. kyvadlovou migrací, kdy přijíždějí opakovaně na nějakou dobu do ČR za výdělkem, po té se vrátí do vlasti a po čase vše zase zopakují. Rozhodně jsou ovlivněni špatnými pracovními a sociálními podmínkami v Česku, které přispívají k odcizení se od většinové společnosti, a tato situace přispívá k rozhodnutí vrátit se domů.³⁷

Vietnamci

Počátek příchodu vietnamských migrantů do ČR je spojen s navázáním diplomatických vztahů mezi tehdejší ČSSR a Vietnamskou demokratickou republikou

³⁶ JANSKÁ, Eva. Ukrajinci : Složení a charakteristika ukrajinské komunity. In *Kdo chce žít v Česku : Komunity cizinců, integrace, vzdělávání, státní občanství...* Praha : Člověk v tísní – společnost při ČT, o. p. s., 2004, s. 18 - 20

³⁷ LEONTIYEVA, Yana. *Socioweb : Ukrajinci v ČR* [online]. 20.12.2005 [cit. 2010-04-20]. Obyvatelstvo. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106/>>

v polovině minulého století. Pro Československo to byla výhodná a účelová dohoda, která znamenala příchod nové pracovní síly, která byla zapotřebí zejména v pohraničí. Na druhou stranu Severní Vietnam potřeboval vzdělávat své pracovníky. „*Postupně sem přijížděli jednorázově vietnamští sirotci, každoročně desítky studentů a účastníků kvalifikačních kurzů a pravidelně také praktikanti a pracovníci především v technicko-průmyslových oblastech. Od roku 1979 do roku 1985 přicestovalo do ČSSR asi 30 000 – 35 000 vietnamských občanů ze, kterých zhruba dvě třetiny pracovaly v dělnických profesích*“.³⁸ Styky vietnamských pracovníků s majoritní společností a vyřizování potřebných úředních záležitostí, byly zabezpečeny pomocí tlumočnicků a organizátorů, kteří vietnamské migranty doprovázeli. Organizátoři také zabezpečovali intenzivní jazykovou přípravu, teoretickou a praktickou přípravu mimo zaměstnání v tehdejších státních podnicích. Cílem vietnamských občanů bylo dosáhnout kvalitního vzdělání a zlepšit svou ekonomickou situaci.

Po roce 1985 nastala změna v Československo – vietnamských vztazích a po vypovězení vzájemných dohod se musela většina vietnamských občanů vrátit do Vietnamu nebo změnit svoji formu a účel pobytu. V průběhu devadesátých let přijíždějí do Česka vietnamští podnikatelé, ale už jako noví migranti z Vietnamu, kteří ještě v ČR nebyli. Dalšími pak byli rodinní příslušníci těchto podnikatelů nebo těch vietnamských občanů, kteří se rozhodli zůstat po roce 1989.

V současné době je na území ČR 61 166 Vietnamců³⁹ a nejméně 58% z tohoto počtu má trvalý pobyt v ČR. Z toho vyplývá, že migrace vietnamské komunity se z dočasného pobytu a získání rychlého ekonomického zisku změnila a má trvalejší charakter.

Převážná většina Vietnamců pracuje v ČR na základě živnostenského oprávnění (volná živnost). Předmětem jejich podnikání je nákup a prodej drobného zboží jako je levný textil, obuv a elektronika. Dále mnoho vietnamských občanů vlastní obchody s potravinami, restaurace, bistra a rozvíjí mnoho dalších obchodních aktivit. Vietnamští občané žijí ve velkých městech, pohraničí, ale také se nastěhovali do menších měst i obcí, kde dále rozvíjejí své obchodní aktivity. Přesto, že vlastní živnostenské oprávnění, tak se jejich pracovní status rovná statusu zaměstnance v rámci některých firem.

³⁸ KOCOUREK, Jiří. Vietnamci. In: *Kdo chce žít v Česku: Komunity cizinců, integrace, vzdělávání, státní občanství...* Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s., 2004, s. 20-23

³⁹ *Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství.* [databáze online]. Praha: Český statistický úřad, 2010, [citováno 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/\\$File/c01t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/$File/c01t01.pdf)>

Nekorjak uvádí: „Podle našich poznatků existují v Česku spíše lokální komunity, založené na tom, že se Vietnamci stýkají především s jinými krajany v rámci své lokální imigrantské ekonomiky. Díky relativně častému stěhování za lepšími podmínkami se některé sítě rozprostírají po celé ČR, ale nemají charakter sjednocené etnické komunity. Řada agenturních zaměstnanců není na lokální vietnamské ekonomiky přímo napojena, neboť do Česka přišli skrze odlišné sociální sítě a uplatňují se na jiném segmentu pracovního trhu. Výjimku tvoří zkrachovalí nebo propuštění stánkoví prodejci, kteří se také nechali zaměstnat agenturami. Ti se mají na koho obrátit a mohou snáze najít pomoc i práci mezi svými krajany. Mohou sehrávat i roli prostředníků přemostujících oba relativně oddělené světy mezi agenturními dělníky a podnikateli. Z uvedených důvodů se jeví jako málo pravděpodobné, že by propouštěným agenturním zaměstnancům mohli systematicky a účinně pomáhat ostatní Vietnamci, i když jednotlivé případy pomoci existují. Vlastnictví stejného pasu je přeci jen slabý předpoklad pro ustavení takových vztahů.“⁴⁰

⁴⁰ NEKORJAK, M. Imigrace Ukrajinců do České republiky. In Staněk, A. - Dopita, M. *Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-0952-6, s. 91-109

3. Integrace v ČR

Integraci v obecném smyslu můžeme chápat jako, „sjednocení, včlenění, zařazení nižší části ve vyšší celek. Vztahuje se k existenci strukturovaného celku, jehož části jsou ve funkčním spojení. Společenská integrace představuje kontinuální proces sjednocování elementů společenské struktury a procesů, které se v ní odehrávají, ve vyvážený funkční celek směřující k dosažení koheze a konsenzu a tím i životaschopnosti společenského systému“.⁴¹ Integrace není dokonalý stav, je ovlivněna stále se měnícími společenskými a přírodními podmínkami. To nutí společnost neustále měnit a přizpůsobovat požadavky na proces integrace takovým způsobem, aby společnost jako celek fungovala co nejobtímněji. Nejvyšší formou integrace je aktivní přizpůsobení, schopnost subjektů měnit a přizpůsobovat životní podmínky, které umožňují uspokojování individuálních a skupinových potřeb.

Integrace imigrantů do většinové společnosti.

Integraci cizinců se odehrává ve dvou základních rovinách. První rovinou je *hostitelská společnost*. Tedy taková, která je určitým způsobem uspořádaná (neuspořádaná), má (nemá) vlastní strukturu, je (není) ve větší míře integrovaná, politicky a ekonomicky stabilní (nestabilní). Všechny tyto podmínky určují společenské klima, které je pro přijetí imigrantů odlišného kulturního a etnického původu vstřícné či odmítavé. Pobyt imigrantů se zemí s výrazně odlišnou kulturou, která je pro hostitelskou společnost značně vzdálená, narušuje dosažený stupeň integrace a majoritní hostitelská společnost je nucena volit nové přístupy v přizpůsobení.⁴² Tyto společenské změny jsou pak provázeny určitým stupněm konfliktnosti.

Druhou rovinou jsou *přistěhovalci*, přicházející po jednotlivcích či větších skupinách a po nějaké době pobytu vytvářejí méně nebo více organizovaná společenství. Přicházejí jak z vlastního rozhodnutí, nebo jsou nuceni okolnostmi v jejich zemi, jako jsou ekonomické důvody, politický tlak či trvalý ozbrojený konflikt. Stav, za jakého imigrant opustil vlastní zemi, tedy dobrovolně nebo byl donucen, ovlivňuje proces integrace. Úspěch integračního procesu závisí jednak na tom, zdali hostitelská

⁴¹ HORÁKOVÁ, M. *Zaměstnávání cizinců v České republice: Integrace cizinců na trhu práce v České republice*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2001, s. 5-6. Dostupné z WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>>.

⁴² HORÁKOVÁ, M. *Zaměstnávání cizinců v České republice: Integrace cizinců na trhu práce v České republice*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2001, s. 5-6. Dostupné z WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>>.

společnost, zejména sídelní komunity, jsou ochotny nové členy přijmout. Rovněž příchozí imigranti, musí mít zájem stát se součástí majority, sdílet její kulturní, společenské hodnoty a cíle⁴³.

„Nové teorie, které se vyvinuly pod vlivem světové akulturace z původně asimilačních teorií, rozlišují mezi *integrací*, kterou je míněno sbližování více kultur s dlouhodobou převahou kultury země imigrace, *separací*, kdy je uchovávána původní kultura, aniž by se otevřel prostor pro vstup kultury země imigrace, *marginalizaci*, ztrátou původní kultury a pouze částečným přizpůsobením kultuře země původu, *asimilací* nebo absorpcí do kultury přijímající země a opuštění původní kultury.“⁴⁴

Historický vývoj integrace cizinců v ČR

1989 – Zásadní změna společenského systému a otevření hranic vedoucí k větším migračním tokům

90. léta 20. století – Ministerstvo vnitra (MV) má na starosti integraci cizinců

1999 – integrace cizinců se stává součástí vládní politiky (na základě usnesení vlády ČR ze dne 7. července 1999 č. 689) Ustavení 15 základních „*Zásad Koncepce integrace cizinců na území České republiky*“, důraz kladen na sociální integraci cizinců

1. leden 2004 – Koncepce integrace cizinců byla převedena z Ministerstva vnitra na Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

2002 – vytvoření samostatného oddělení na MPSV pro integraci cizinců

2003 – vytvoření na MPSV pro odbor migraci a integraci cizinců

1. srpen 2008 – odpovědnost a organizace za program *Koncepce integrace cizinců* byla z MPSV převedena na MV; dále bylo sloučeno oddělení integrace cizinců s oddělením migrace MPSV⁴⁵

Státní integrační program

Jedná se o program, spadající pod Ministerstvo vnitra, který je určen pro azylanty, a to od roku 1999. V rámci programu, nestátní neziskové organizace zdarma poskytují azylantům výuku českého jazyka a vytváří výukové materiály ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Dále pomáhají azylantům při hledání

⁴³ HORÁKOVÁ, M. *Zaměstnávání cizinců v České republice : Integrace cizinců na trhu práce v České republice*. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2001, s. 6. Dostupné z WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>>.

⁴⁴ HORÁKOVÁ, M. *Zaměstnávání cizinců v České republice : Integrace cizinců na trhu práce v České republice*. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2001, s. 6. Dostupné z WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>>.

⁴⁵ *Ministerstvo práce a sociálních věcí : Integrace cizinců v České republice* [online]. Praha : 2009 [2010-04-12], s. 1. Publikace. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/6800>>

bydlení, rovněž ve spolupráci s úřady práce vytvářejí *Individuální akční plán* pro jednotlivé azylanty při vstupu azylantů na trh práce.⁴⁶ Seznam nejvýznamnějších nevládních neziskových organizací je uveden v příloze 3.

3.1 Životní podmínky cizinců v ČR

Koncepce integrace cizinců Vztahy mezi přistěhovalci a majoritou jsou ovlivňovány hodnotami a postoji na obou stranách. Stále převládá vzájemná zdrženlivost, ambivalence a omezené množství vzájemných kontaktů.

U starší generace je stále patrná obava, kterou Češi vůči příchozím cítí. Toto obavu lze sledovat v mnoha směrech, jako například strach ze ztráty pracovních příležitostí, uzavřenosti komunit cizinců, kriminality, apod. U cizinců z muslimských zemí je tato tolerance ještě menší z důvodu velké kulturní odlišnosti a spojování islámu s terorismem.

Navenek se zdá, že se majorita chová k cizincům rezervovaně, až bez zájmu což může být chápáno jako tolerance či přijetí. Češi jsou poměrně rezervovaní sami vůči sobě, a tak se vztahy mezi Českou populací a cizinci nevymykají běžnému standardu. V některých případech relativně silné tradice ovlivňující začlenění cizinců do společnosti a s tím spojený tlak na asimilaci přistěhovalců. Požadavek na asimilaci je v české společnosti značný. *Cizinec, který nevybočuje, je obecně dobře přijímán.*⁴⁷

Bydlení

Vyhovující bydlení, je jednou ze základních požadavků utvářejících životní podmínky jedince, které ovlivňují jeho kvalitu života. Především získání bydlení u imigrantů znamená, jednu z podmínek získání povolení k pobytu. Jeho kvalita není úředníky kontrolována, imigrantovi stačí, když poskytne adresu bydliště. Zajištění bydlení je pro imigranty mnohdy obtížné zvláště na začátku pobytu. Získání bydlení ještě před příjezdem z mateřské země není snadné a problémy mají imigranti i tehdy, když jsou fyzicky na území ČR, ale ještě se dobře neorientují v novém prostředí.⁴⁸

⁴⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Inegrace cizinců v České republice* [online]. Praha: 2009 [2010-04-12], s. 1. Publikace. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/6800>>

⁴⁷ NEŠPOROVÁ, O. KUCHAROVÁ, V. *Rodiny přistěhovalců II.* Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2009, s 53-54. ISBN 978-80-7416-040-0.

⁴⁸ NEŠPOROVÁ, O. KUCHAROVÁ, V. *Rodiny přistěhovalců II.* Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2009, s 53-54. ISBN 978-80-7416-040-0.

Cizinci v zásadě volí několik základních strategií, kterými si bydlení zajišťují, přičemž velkou roli hraje to, zda přijíždějí jednotlivě nebo jako rodina. Známi nebo dokonce příbuzní imigranta, kteří jsou již v hostitelské zemi, téměř vždy podají pomocnou ruku při hledání nějakého ubytování. Limitujícím faktorem je velikost rodin, zejména klasická rodina se dvěma dětmi, která potřebuje odpovídající bydlení má těžší postavení při hledání vhodného bydlení.

První možností je *skromné společné ubytování*. Jedná se o ubytovnu nebo byt s dalšími imigranty. Tento typ ubytování volí imigranti hlavně v počátcích pobytu. Charakteristickým rysem pro něj je, že na relativně malém prostoru bydlí větší počet navzájem cizích osob, které většinou užívají společné sociální zařízení. Tento typ ubytování je nejčastěji zabezpečován klientem současně se zaměstnáním. Výhoda pro imigranta spočívá v tom, že se nemusí o nic starat před příchodem do hostitelské země, jako další výhodou je cena za ubytování, která je rozhodující hlavně pro migranty, kteří do ČR přišli za výdělkem, nemají velké nároky na úroveň bydlení a peníze posílají zpět domů rodině, do země odkud přišli.

Druhým typem je *bydlení u příbuzných*, kteří již v hostitelské zemi mají zajištěné ubytování a to: buď je cizinec majitelem tohoto bydlení, nebo je v něm pouze podnájemce. Ovšem většinou platí, že se jedná pouze o ubytování na přechodné období, které je dlouhodoběji využíváno především jedinci, kteří nemají v ČR vlastní rodinu. Pokud se jedná o rodiny, tak se snaží za nějaký čas najít vlastní bydlení.⁴⁹

Jazyk

Jedním z nejdůležitějších požadavků při integraci cizinců do naší společnosti je znalost českého jazyka. Cizinci, kteří neznají nebo špatně ovládají jazyk, jsou omezeni v možnosti získat kvalitní práci a je také omezen jejich proces integrace do většinové společnosti. Neznalost jazyka je na trhu práce je značným omezením zejména tehdy, když se cizinec snaží uplatnit na kvalitní pracovní pozici. Cizinec tedy má možnost jako alternativu buď volit práci mezi krajany, kde si vystačí s mateřským jazykem, nebo začne sám podnikat a vytvoří si pro sebe pracovní pozici. Přistěhovalci často uznávají potřebu znalosti jazyka z důvodu lepšího pracovního zařazení a integrace ale zároveň, díky velkému pracovnímu vytížení nemají čas na navštěvování jazykových kurzů, protože cizinci přišli do ČR hlavně za výdělkem. Většina přistěhovalců s učením jazyka

⁴⁹ NEŠPOROVÁ, O. KUCHAROVÁ, V. *Rodiny přistěhovalců II*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2009, s 53-54. ISBN 978-80-7416-040-0.

začíná až po příjezdu do ČR. Jazykové znalosti přejímají cizinci zejména neformálně, a to v zaměstnání při kontaktu s českými kolegy, při sociálním kontaktu s majoritou během volného času, sledováním televize apod.

Naproti tomu u dětí přistěhovalců je učení a způsob učení a naučení se jazyku odlišný. Děti obecně mají schopnost se naučit jazyk velmi rychle a na požadované úrovni, zatím co rodiče jen velmi zřídka navštěvují jazykové kurzy, tak děti cizinců si systematicky osvojují jazyk díky školskému systému. Dítě cizince, které navštěvuje českou základní školu má velkou šanci se dobře naučit nejenom jazyk, ale poznat sociální a kulturní znaky většinové společnosti. Podle mého názoru čím mladší dítě, tím větší šance na úspěch při osvojení si jazykových, sociálních a kulturních specifik majority.

Vzdělání

Dalším ne méně důležitým faktorem integrace je vzdělání. Obecně se člověk prostřednictvím vzdělání socializuje a získává vlastní názor, který je ovlivněn danou zemí a její kulturou. To také znamená, že cizinci, kteří dosáhli vzdělání v zemi původu, mají vlastní kulturní zvyky a znalosti, které si přivezli s sebou do nové země, a které mohou být, a mnohdy jsou velmi odlišné. Tím, že cizinci, jsou začleněni do českého školského systému se zvyšuje jejich schopnost integrace a někdy i asimilace do majoritní české společnosti.

Úroveň vzdělání, kterou si s sebou přistěhovalci přivezou je různého druhu a stupně. Zvláštní případ jsou cizinci z tzv. třetích zemí, u kterých typ a stupeň vzdělání nehraje zvláštní roli pro uplatnění na trhu práce, spíš je většinová společnost má tendenci zařazovat, podle zažitých stereotypů na *pracovní místa pro ně obvyklé*. Bez toho aby se hledělo na vzdělání, jsou tak Ukrajinci vnímání jako dělníci a dělnické zaměstnání také vykonávají, zatímco Vietnamci jsou vnímání, jako malí či střední obchodníci na tržnicích a v současnosti i v kamenných obchodech. Způsob jak vnímá majorita tyto zaměstnance má za náhledek, že přistěhovalci přebírají tyto stereotypy a většinou jinou pracovní pozici nehledají.⁵⁰

⁵⁰ NEŠPOROVÁ, O. KUCHAROVÁ, V. *Rodiny přistěhovalců II*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2009, s 53-54. ISBN 978-80-7416-040-0.

3.2 Diskriminace cizinců (azylantů)

Diskriminace vzniká a odehrává se na základě předsudků. Předsudkem označujeme postoj nebo názor jedné skupiny vůči druhé. Pak diskriminace je skutečné jednání vůči druhým s úmyslem dát druhému člověku najevo, že nám není příjemné s ním mluvit, potkávat ho či sním pracovat. Předsudky se v myšlení lidí objevují pomocí stereotypního uvažování, které může vycházet s přejatých, velmi často špatných, nepravdivých nebo nepřesně interpretovaných informací. Projevy diskriminace mohou být zcela viditelné, nebo probíhat skrytě, například v mimice, tonu hlasu v komunikaci, gestikulaci apod.⁵¹

Předsudky ze strany majoritní společnosti přispívají k relativní uzavřenosti komunit cizinců, která zpětně tyto negativní postoje majoritní populace posiluje a to i za vydatné podpory medií potažmo mediálního obrazu cizinců. Pak celkové vztahy majority a cizinců se odehrávají pouze na formální úrovni, která je spojena zejména s ekonomickými aktivitami.

Několik příkladů z praxe jak to vidí azylanti

Azylanti často na otázku zda se cítí, diskriminováni uvádějí, že s ní osobní zkušenost nemají a teprve v průběhu rozhovoru se objeví situace, kterou jako diskriminační označí. To vede k zamyšlení, zda jsou si azylanti a cizinci vědomi svých práv na důstojné zacházení, jestli se v průběhu migrace do ČR, následným procesem řízení o udělení azylu tak trochu nesmířili s diskriminačním jednáním a nerezignovali, což je ve spojení s neinformovaností živnou půdou pro diskriminační jednání většinové populace. Pak na diskriminační jednání majority většinou nepřichází žádná reakce. Azylanti se často dostávají do situací, kdy je jim odepřeno něco, na co mají právní nárok, jelikož si toto právo neuvědomují či ho neznají, tak skutečnost přijímají takovou jaká je. Jako příklad může posloužit případ vysokoškolsky vzdělaného muže, který mohl pracovat na určité pracovní pozici na poloviční úvazek, ale na plný úvazek byla podmínka českého občanství:

⁵¹ KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha: Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008, s. 13-14. ISBN 978-80-254-2035-5.

„Ano, podmínka českého občanství. Jo je zajímavá otázka, já jsem o to jaksi vůbec nezajímal, protože jsem měl přes hlavu nějaké, další starost, ale to byla jedena z věcí, která mě trošku zarazila.“⁵²

Kuzma, Bělorusko

Azylanti se často nacházejí ve dvojím postavení, kdy na jedné straně jsou přijati do ČR se statutem uprchlíka se všemi právy, které k tomu náleží, na straně druhé ale naráží na předsudky, odmítání a nepřijetí což je vede ke smíření se s nerovným postavením ve společnosti.

„Všude je, i dobrý lidi i špatní lidi. I mezi námi i mezi vámi taky. Já nemohu říct: všude je špatně. Já bydlím taky tady, žarnem problém jsem nemám. Ale no někdy je takovej pocit, ale nechceš z něj žít, s něj se setkat, ale nechceš. Cizinec je cizinec, opravdu hodně Češi nemaj rádi cizince, to je jasný.“⁵³

Elza, Čečensko

Hodnotově zabarvené stereotypy, které jsou založeny na historické a nikoliv osobní zkušenosti, pak vedou k následujícímu diskriminačnímu chování:

„...já jsem tady všechno spomněla, když ja byla tady na úřadu práce přestěhovala sem. ...já ne jedno slovo po česky nerozumím. ,A ta paní ne mě podívala, viděla na pase Rusko, ona svojimu kolegovi říká: Ona mně vzpomněla komunismu, já nemůžu jí vidět. Já na ni podívala a chcela jí říct, neřekla jsem, vůbec ne, dělala jsem... že nerozumím a ten pán viděl ve mně oči a on jí řekl ,Neříkejte taký věci.‘ On viděl, že já rozumím tomu.“⁵⁴

Elza, Čečensko

Co může udělat každý z nás?

- Zamyslet se nad sebou samým, jakým způsobem přistupuji k cizincům, zda mě ovlivňují předsudky nebo jestli o nich ve skutečnosti něco vím.
- Seznámit se s kulturou země odkud azylanti přicházejí, a proč k nám, jaká je jejich životní situace.
- Nejlépe je vycházet s osobní zkušenosti a nepřebírat bezmyšlenkovitě názory druhých.

⁵² KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha : . Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008. 13-14 s. ISBN 978-80-254-2035-5.

⁵³ KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha: Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008. 12-14 s. ISBN 978-80-254-2035-5.

⁵⁴ KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha: Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008. 12-14 s. ISBN 978-80-254-2035-5.

3.3 Přesídlení a integrace Barmských uprchlíků v ČR

Na základě Koncepce národního přesídlovacího programu byl v roce 2008 zahájen Národní přesídlovací program, a to programem zahrnující barmské uprchlíky. V jeho rámci bylo v říjnu 2008 a únoru 2009 do České republiky přesídleno 39 barmských uprchlíků z Malajsie. Skupina uprchlíků byla vybrána v červenci 2008, na základě výběrové mise ministerstva vnitra v Malajsii. Postavení barmských uprchlíků je v této zemi problematické, neboť Malajsie není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951⁵⁵ a tím pádem jim není zajištěn přístup k základním lidským, kulturním a sociálním právům.

Při výběru země původu a konkrétních osob k přesídlení byl brán zřetel na dlouhodobě neuspokojivou situaci barmských uprchlíků v Malajsii a také na dlouhodobou a aktivní angažovanost České republiky vůči současné politické situaci v Barmě. Realizace přesídlovacího programu v roce 2009 proběhla v úzké spolupráci s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a Mezinárodní organizací pro migraci.

Transfer do země prvního azylu tj. do České republiky hradí přijímací stát. Samotná organizace transferu byla provedena ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), která má bohaté zkušenosti s těmito přesuny. Zahrnuje například identifikaci přepravovaných osob, asistenci při přepravě s uprchlického tábora na letiště, pomáhá při odbavovací proceduře na letišti, dále asistuje v případných tranzitních bodech po celou dobu tranzitu včetně zajištění povolení tranzitu bez tranzitních víz.

Po příletu byl barmským uprchlíkům udělen azyl a byli přepraveni do azylového integračního střediska. *Okamžité udělení azylu bylo umožněno na základě rozhodnutí UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) a využití §90 zákona o azylu, který umožňuje udělit azyl cizinci bez předchozího řízení, pokud je uznán uprchlíkem dle mezinárodní smlouvy rozhodnutím UNHCR.* Ve středisku se po dobu šesti měsíců učili českému jazyku v rámci Státního integračního programu (SIP) a prošli integračními programy zaměřené na přípravu pro budoucí život v ČR. Pak byly první rodiny přemístěny do integračních bytů v obcích Bzenec, Bohdalice, Černá Hora, Oseček a

⁵⁵ OPU [online]. 19. 7. 2004. c2005 [cit. 2010-04-09]. Úmluva o právním postavení uprchlíků. Dostupné z WWW: <http://www.opu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=17&=cs>.

Zlín. Místní samosprávou těchto obcí jim bylo zajištěno zaměstnání. V listopadu pak byly přemístěny zbývající rodiny do Hluku, Židlochovic, Nového Města na Moravě a Vsetína.

Státní integrační program zajišťuje pro azylanty, zejména výuku českého jazyka a trvalé bydlení v tzv. integračních bytech. V těchto bytech bydlí dočasně a hradí si nájem. Dalším subjektem pomáhajícím s integrací jsou různé nevládní organizace, jejichž dobrovolníci realizují různé volnočasové aktivity s cílem podpořit začleňování přesídlených osob do naší společnosti. Pořádají zejména kurzy integračních a sociokulturních reálií, které přibližují způsob života v ČR.

Děti se účastní povinné školní docházky, a to hned po nástupu do integračního střediska a pak dále v blízkosti integračního bytu. Pokud do měsíce po příjezdu nezvládnou nástup do školy, organizuje se pro ně vyrovnávací třída a přípravný kurz českého jazyka.

Přesídleným osobám je poskytována další asistence, a to nejméně po dobu jednoho roku po odjezdu z integračního zařízení. Asistenci poskytuje Správa uprchlických zařízení (SUZ). Úkolem je pomoc při zapojování se na trh práce, rekvalifikaci, doučování, výběru dalšího vzdělávání dětem po ukončení základní školní docházky apod. Cílem je motivovat přesídlené osoby k vlastní aktivitě a minimalizovat zatěžování sociálního systému. SUZ spolupracuje také s nevládními organizacemi s tím, že hradí smluvně stanovenou odměnu za poradenství a asistenci azylantům. Dále SUZ proplácí těmto osobám vzdělávací aktivity nutné pro jejich uplatnění na trhu práce. Po uplynutí roční lhůty mohou asistenci poskytovat pouze nevládní organizace z vlastních zdrojů nebo dobrovolníci.⁵⁶

Jeden konkrétní příklad integrace barmské rodiny v obci Oseček. Rodina etnických Činju žila šest a půl roku v uprchlickém táboře v Malajsii. Nový domov našla tato rodina v Osečku, kam byla, po půlročním kurzu českého jazyka a kurzu sociokulturního minima přemístěna. Při příjezdu je čekalo přivítání státními úředníky, starostou i místním duchovním. Byl jim přidělen opravený obecní domek. Základní vybavení a nábytek sehnali a zaplatili nevládní organizace ze zdrojů Evropského uprchlického fondu a další věci obdrželi darem od místních obyvatel. Jejich čtyřem nejmladším dětem byla zabezpečena povinná školní docházka v místní škole. Děti docela dobře zvládli výuku českého jazyka ještě v integračním středisku, takže

⁵⁶ Realizace pilotního programu přesídlení barmských uprchlíků z Malajsie. In SOZE. *TZ – Přesídlení – nový začátek*. Brno : SOZE, 2009 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.soze.cz/wp/wp-content/storage/euf-brozura-presidleni.pdf>>.

s porozuměním ve škole by neměli mít velké problémy. Dospělí však budou potřebovat doplňkové kurzy českého jazyka. Zaměstnání jim nevládní organizace pomohla najít v místním zemědělském družstvu, jak pro oba rodiče, tak také pro nejstaršího syna. Dalších šest měsíců prováděla asistenci Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), která zejména pomáhala s orientací v novém prostředí, tlumočením na novém pracovišti a komunikaci s úřady při registraci nového bydliště.⁵⁷

Pro tento způsob integrace, je velmi důležité, s kým se imigranti v počátcích svého pobytu setkají, jak je většina v dané lokalitě přijme, jakým způsobem je s nimi zacházeno na úřadech v zaměstnání a jestli žijí ve větších skupinách či samostatně. V tomto ohledu je činnost různých nevládních organizací jak při příjezdu tak na začátku integračního pobytu nezastupitelná a nutná. A nejenom pro příchozí imigranty, ale také pro majoritní společnost, aby byla seznámena s konkrétními problémy té či oné rodiny, proč tito cizinci přicházejí a že zde nejsou pouze, aby využili náš sociální systém, ale chtějí se zde zabydlet a podílet se na každodenním životě společnosti.

⁵⁷ MIKLUŠÁKOVÁ, Marta. *UNHCR* [online]. Praha: 25. června 2009 [cit. 2010-04-21]. Velké přivítání asijských uprchlíků v malé české vesničce. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.cz/news/?cid=558>>.

4. Cizinci a trh práce v ČR

V rámci vzrůstající globalizace byla značná část světové populace integrována do kapitalistického způsobu výroby. Došlo k vytvoření světového trhu práce. To se týká i zemí střední a východní Evropy, které do něho byly (znovu) zařazeny po pádu socialismu. Současný globální trh práce je charakterizován rostoucí mezinárodní pracovní mobilitou. Tato schopnost přemísťování, představuje způsob řešení zajištění vhodné pracovní síly. Zaměstnavatel může volit například mezi těmito alternativami: buď importuje pracovní sílu, anebo přemístí výrobu do místa, kde je odpovídající lidský kapitál. Mezinárodní migraci tak v tomto smyslu není možné vnímat odděleně od například přímých zahraničních investic. Tento import pracovní síly ze zahraničí však nepodléhá pouze tržním pravidlům. Jednotlivé státy usilují o regulaci zaměstnávání migrantů (stejně tak dochází k regulaci vstupu nadnárodního kapitálu). Tato regulace je na jedné straně určována ochranou domácího pracovního trhu a na straně druhé poptávkou zaměstnavatelů po levné zahraniční pracovní síle.

Množství a oprávněnost přítomnosti různých kategorií imigrantů se liší a mění v čase. Zatímco pohyb manažerů nadnárodních společností je dnes v zemích EU vítán, tak na druhé straně prostor pro nekvalifikovanou zahraniční pracovní sílu je omezen a migranti jsou vytlačováni do jakési šedé zóny ilegality. Propojení imigračních politik, na jedné straně zavádějících stále nové restriktce a rostoucí důraz na deregulaci a zpružnění trhu práce na straně druhé, které vytváří více příležitosti pro nelegální imigraci. Vypadá to tedy, že dnešní ekonomika se vhodně doplňuje přítomností pracovníků, u kterých není požadována větší kvalifikace, ale zároveň splňují požadavek jakési *hyperflexibility*.

Zaměstnavatelé využívají zahraniční pracovní sílu za předpokladu, že imigrant dostává nižší mzdu, je přizpůsobivý, nahraditelný a jednoduše kontrolovatelný. Problém sám o sobě je tzv. sekundární pracovní trh, kde je slabá nebo žádná ochrana těchto pracovníků. Imigranti jsou odkázáni na nejisté, krátkodobé nebo žádné pracovní smlouvy. Nemají žádné odbory, pokud vytvoří nějakou neformální organizaci, která by vyjádřila jejich zájmy či požadavky, je jim vyhrožováno ztrátou zaměstnání nebo deportací zpět do mateřské země. Svou podstatnou roli zde hrají různé agentury, klienti, zprostředkovatelny práce a rozmanité právní formy zaměstnání (švarcsystém). Zdá se, že imigranti, kteří většinou nemají občanství a s ním spojená práva, jsou ve svém

postavení na trhu práce znevýhodnění. Naopak tento jejich status je činí pro řadu zaměstnavatelů zajímavými.⁵⁸

Pracovní imigranti ze třetích zemí přicházejí nejvíce ze zemí bývalého Sovětského svazu a Vietnamu. Uvedená tabulka ukazuje na různý postoj k zaměstnávání imigrantů přicházejících z prostoru EU (Polsko, Slovensko) a imigrantů ze třetích zemí (Rusko, Ukrajina, Vietnam).

Tab. č. 1. Zaměstnanost cizinců v ČR podle státního občanství (stav k 31. 12. 2008)

Státní občanství	Povolení k zaměstnání	Občané EU a třetích zemí, kteří nemusejí mít povolení	Živnostenské oprávnění	Celková zaměstnanost
Polsko	0	20728	1364	
Rusko	3612	1949	1262	
Slovensko	0	98162	9255	
Ukrajina	99673	11288	21213	
Vietnam	18322	1650	32139	
Celkem	111607	133777	65233	

Zdroj: MPSV SSZ, MPO.

4.1 Typy pracovních povolení, ekonomická integrace

Nezbytnou podmínkou společenské integrace cizinců je jejich začlenění na trhu práce, tj. přístup k zaměstnání a k podnikání. Česká republika má liberální podnikatelské prostředí a v oblasti zaměstnání sleduje politiku ochrany trhu práce, běžnou v zemích EU. Podnikání cizinců není omezováno, jejich zaměstnání se řídí *institutem povolení k zaměstnání*. Výjimku tvoří občané Slovenské republiky, kteří mají otevřený vstup na trh práce bez povolení k zaměstnání. Míru integrace cizinců na trhu práce není snadné určit, ale můžeme mezi ně zahrnout zákaz diskriminace, stejný přístup k pracovním příležitostem, využití dosaženého vzdělání a kvalifikace, možnosti zvyšování kvalifikace, pracovní mobilitu, umožňující změnu pracovního místa. Za diskriminaci se nepovažuje regulace zaměstnání, a to ve formě pracovního povolení. Každý stát má odpovědnost hlavně vůči vlastním občanům a tím pádem podporuje především jejich pracovní uplatnění. To je také prakticky spojeno s povinnými závazky státu vůči občanům a cizincům s trvalým pobytem v oblasti sociálního zabezpečení.

⁵⁸ GRYGAR, J; ČANĚK GRYGAR, J; ČANĚK, M; ČERNÍK, J. *Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí*. Praha: Multikulturního centra Praha, 2006, s. 15-17 ISBN 80-239-7824-1.

Aby mohl stát naplnit tu část státního rozpočtu, ze které jsou kryty sociální výdaje a výdaje na důchodové systémy, je třeba, aby dostatečně velká část populace měla příjmy ze zaměstnání či podnikání a odváděla z nich daně. Je třeba zdůraznit, že postavení cizinců na trhu práce patří mezi nejcitlivější oblast integračních procesů.

Právní postavení cizinců s povolením k trvalému pobytu na trhu práce v ČR

Cizinci s povolením k trvalému pobytu v ČR jsou na trhu práce z hlediska práva v rovném postavení s občany České republiky. Nepotřebují k výkonu zaměstnání pracovní povolení, mohou využívat veškerých služeb úřadů práce a mají stejný přístup k sociálním příjmům a službám jako občané ČR. Jejich zaměstnávání je omezeno pouze ve státní správě, policii a armádě kde nemohou být zaměstnání.

Právní postavení cizinců s vízem k pobytu nad 90 dnů na trhu práce v ČR

Cizinci podléhající vízové povinnosti jsou z hlediska právního postavení limitováni účelem jejich pobytu v zemi. Z tohoto důvodu je jejich právní postavení odlišné od postavení občanů a cizinců s povolením k pobytu. To znamená, že tito cizinci mají být zaměstnáváni a mají podnikat za stejných podmínek jako občané. Nemají ale v případě ztráty zaměstnání či bankrotu podniku přístup ke službám úřadů práce a sociálním službám a dávkám.

Zaměstnání mohou být cizinci jen tehdy, jestliže jim bylo uděleno povolení k pobytu na území ČR a povolení k zaměstnání. Základní podmínkou pro vydání povolení k zaměstnání cizince je to, že je zohledněna situace na trhu práce, tzn., že se jedná o volné pracovní místo, které s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo dočasný nedostatek volných pracovních sil nelze obsadit jinak (tj. občanem ČR) a zaměstnavatel získal povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí.⁵⁹

Zvláštní úprava pro povolování zaměstnání existuje pro občany zemí, se kterými Česká republika uzavřela dohody o vzájemném zaměstnávání občanů. Podle příslušné dohody mezi vládami České republiky a Ukrajiny o vzájemném zaměstnávání občanů může být občan Ukrajiny zaměstnán na území České republiky tehdy, jestliže je vybaven příslušnými dokumenty, tj. pracovním povolením a povolením k pobytu již před příjezdem na území České republiky.

⁵⁹ Česko. Zákon o zaměstnanosti. In *Sbírka zákonů*. 13. května 2004, 143, 435, s. 8270 - 8316. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb143-04.pdf>>. ISSN 1211-1244.

4.2 Uplatnění na trhu práce

Uplatnění na trhu práce je pro cizince v zemi kam směřují klíčové hned z několika důvodů. Zaměstnání rovná se výdělek, které tím pádem zajišťuje obživu, a je také často nezbytné proto, aby cizinec získal v ČR povolení k dlouhodobému pobytu. Uplatnění na trhu práce a ekonomický zisk je základním prvkem určujícím migraci. Přistěhovalci často dobrovolně přijímají horší práci, než jakou by vykonávali ve své zemi, a která by odpovídala jejich kvalifikaci. Rozhodující je zde skutečnost, že mají mnohem větší výdělek než v zemi původu. Uplatnění hledají především na tzv. *sekundárním trhu práce*. Je charakteristický tím, že nabízí místa s nízkým sociálním statutem, o které není u většinové populace zájem, má nízkou mzdovou úroveň a velmi omezenou možnost postupu. Dalším charakterem těchto míst je nestabilita, např. sezónní práce. Výhodou ovšem je, velká poptávka v těchto nepopulárních částech pracovního trhu vyskytující se i v době zvýšené nezaměstnanosti. Majorita nemá zájem na těchto pro ni nevýhodných pracovních pozicích pracovat, a proto jsou často obsazována cizinci.

Vykonávání nekvalifikovaných a nízce kvalifikovaných prací je pro přistěhovalce v přijímací zemi typické. Platí především v počátečních obdobích pobytu. S prodlužující se dobou pobytu v hostitelské zemi se možnosti pracovního uplatnění zpravidla zlepšují. Důvodů je hned několik, jako jsou například: zdokonalení se v jazyce, porozumění kultuře hostitelské země, získání zdejšího vzdělání, případně zlepšení ekonomické situace a to takovým způsobem, že cizinec začne sám podnikat v oboru, který si sám zvolí. Ti co přicházejí s vyšším vzděláním, by měli mít lepší startovací možnosti, většinou ale zaměstnavatelé uznávají tituly získané na západních vysokých školách. Jak již bylo uvedeno výše cizinec má na výběr pouze dva pracovní statusy a to *zaměstnání nebo živnost či podnikání*.

První možnost týkající se statusu zaměstnance je velmi složitá na vyřízení a splnění všech potřebných podmínek daných legislativou a získání povolení pobytu je vázáno tím, že cizinec prokazuje, že získal zaměstnání. Pokud cizinec přijde o zaměstnání, pak automaticky dochází k zániku platnosti povolení k pobytu. I několik dnů bez zaměstnání je problémem, protože tím cizinec ztrácí povolení k pobytu. Tato poměrně přísná pravidla chránící trh práce pro české občany bohužel způsobují i to, že někteří cizinci nemající reálnou možnost získání regulérního zaměstnání vstupují do

šedé zóny ekonomiky a pracují a pobývají na území ČR bez povolení. Přistěhovalci s trvalým pobytem nebo přicházející ze zemí Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru (EHP) mohou být zaměstnání okamžitě.

4.3 Nelegální ekonomické aktivity imigrantů v Česku

Na našem trhu práce se nenacházejí pouze ti imigranti, kteří vlastní pracovní povolení a s ním i povolení k pobytu ale také velká skupina imigrantů pobývajících a pracujících zde nelegálně. V tabulce, je zobrazen stav počtu imigrantů podle státní příslušnosti, kteří překročili státní hranici nebo porušili pobytový status.⁶⁰

Pramen: Policejní presidium ČR

1.1. - 31.12.2008					
Nelegální migrace v ČR					
Přes státní hranice			Porušování pobytového režimu		
Celkem	168	100%	Celkem/ Total	3 661	100%
z toho občané ČR	-	-	z toho občané ČR	-	-
cizinci	168	100%	cizinci	3 661	100%
z toho 10 nejčtenějších státních občanství cizinců			z toho 10 nejčtenějších státních občanství cizinců		
Cizinci, celkem	168	100%	Cizinci, celkem	3 661	100%
Vietnam	5	3%	Ukrajina	1 547	42%
Sýrie	28	17%	Vietnam	316	9%
Ukrajina	10	6%	Čína	79	2%
Irák	14	8%	Mongolsko	269	7%
Moldavsko	30	18%	Rusko	190	5%
Turecko	5	3%	Bělorusko	83	2%
Nigérie	9	5%	Moldavsko	97	3%

Formy nelegálních pracovních aktivit

První formou zároveň nejrozšířenější je kdy imigrant vlastní pobytové povolení živnostenské oprávnění, avšak ve skutečnosti působí jako zaměstnanec a nevykonává samostatnou podnikatelskou činnost tzv. *Švarc systém*. K této formě je nutné podotknout, že je hojně využívána i pracovníky majoritní společností.

Druhou formou je vykonávání práce přes zprostředkovatele, tzv. *klienta*. Tento systém, je charakteristický vysokou organizovaností přeshraničních vztahů, který za

⁶⁰ Drbohlav, Dušan. Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Praha: Karolinum, 2008, 107 – 121. ISBN 978 – 80 – 246 – 1552 – 3

úplatu zajišťuje zaměstnání zahraničnímu zájemci o práci prostřednictvím *klienta* a to jako dodavatel pracovní síly českému zájemci.

Třetí formou je porušování účelu pobytu, tj. když cizinec získá povolení k dlouhodobému pobytu podle přesně předem definovaného účelu a tento účel není dodržen či je změněn (např. změna profese, změna regionu kde měla být práce vykonávána). Za další rozšířenou zvyklostí, je práce při pobytu na turistické vízum, a zejména po jeho skončení.

Čtvrtá forma je, že cizinci zakládají právnické osoby zahrnující mnoho společníků, avšak tito *společníci* pak vykonávají závislou činnost jako zaměstnanci místo podnikání.

Důvody nelegálních pracovních aktivit

Neoprávněné pracovní aktivity mají hned několik příčin. Jedním z hlavních důvodů je zavedená silná loby zprostředkovatelů (klientů), jako další důvod, je velká poptávka po levné zahraniční pracovní síle. Problémové získání pracovního povolení v Česku je dalším důvodem nelegální práce imigrantů. Na konec můžeme zmínit silné *push faktory* v zemích původu imigrantů, jako jsou: špatná ekonomická situace, politická nestabilita, vnitřní občanské konflikty, které nutí opouštět svou vlastní zemi a odejít za lepšími podmínkami i za cenu nelegálnosti.

Mezi důvody nelegálních ekonomických aktivit se může zařadit i tolerance české majority vůči nelegální práci. Česká společnost je velmi benevolentní k tomuto způsobu zaměstnávání cizinců.⁶¹

⁶¹ Drbohlav, Dušan. Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Praha: Karolinum, 2008, 107 – 121. ISBN 978 – 80 – 246 – 1552 – 3

Praktická část

Předložené výzkumné šetření je primárně podmíněno konkrétnímu upotřebení v praxi.

5. Cíle výzkumu

Stanovení cílů bakalářské práce vycházelo především z mého zájmu o danou problematiku, tj. o hodnotové postoje adolescentů.

Odpovědi studentů čtvrtých ročníků středních škol ilustrují pohled adolescentů na cizince žijící a pracující v naší zemi. Předpokládám, že budou inspirací pro pedagogy, kteří s těmito jedinci přicházejí ve svém zaměstnání do každodenního kontaktu.

Hlavním cílem mého šetření bylo vytvoření uceleného pohledu na mládež a její vztah k azylantům, příslušníkům minorit. V souvislosti s tímto faktem se zabývám otázkou životního stylu současné mládeže, především ochotou trávit volnočasové aktivity i s příslušníky jiných národností. Zároveň obracím pozornost na názory adolescentů týkající se pracovního zařazení cizinců. V souladu s vytyčenými cíli bakalářské práce byly stanoveny a ověřovány následující hypotézy:

Hypotéza 1: Současná středoškolská mládež nezaujímá odmítavý postoj k cizincům žijících v České republice.

Hypotéza 2: Současná středoškolská mládež preferuje asimilaci.

Hypotéza 3: Středoškoláci si dokážou představit spolupráci s cizinci, jak ve volném čase, tak v zaměstnání.

Hypotéza 4: Přes kladný přístup středoškolské mládeže k cizincům, převažuje názor, že cizinci nám berou pracovní příležitosti a zneužívají náš sociální systém.

6. Charakteristika výzkumného prostředí

Dotazníkové šetření probíhalo ve třech středních školách v měsících leden – únor 2010 se souhlasem vedení těchto škol. Konkrétně se jednalo o následující školy:

- 1) Gymnázium Třebíč
Masarykovo nám. 9/116
674 01 Třebíč
- 2) Střední odborná škola chemická
Vranovská 65
614 00 Brno – Husovice
- 3) Obchodní akademie Třebíč
Bráfova 9
674 01 Třebíč

Všechna výše uvedené školy jsou čtyřleté a studenti je završují maturitní zkouškou.

7. Charakteristika výzkumného vzorku

Sledovaný soubor tvořilo 77 respondentů, studentů čtvrtého ročníku středních škol. Konkrétně se jednalo o 25 chlapců a 52 dívek ve věku od 18 do 20 let. Nevyváženost počtu chlapců a dívek vyplývá ze zaměření středních škol, kde dotazníkové šetření probíhalo (viz tabulka1)

Tab.1: Počet žáků v jednotlivých oborech studia

Škola	Chlapci	Dívky	Celkem
OA	8	20	28
SPŠ	9	17	26
Gymnázium	8	15	23
Celkem	25	52	77

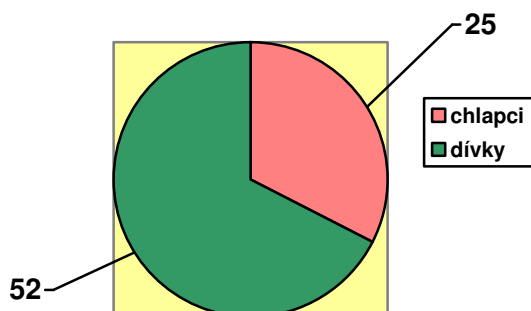
Pozn. Uvedené zkratky platí i pro všechny následující tabulky v práci.

OA obchodní akademie

SPŠ střední průmyslová škola

Zastoupení četnosti chlapců a dívek v jednotlivých školách uvádí tabulka 1. V grafu 2 je možné sledovat absolutní četnost chlapců a dívek.

Graf 1: Absolutní četnost chlapců a dívek

8. Metodologie výzkumného šetření

K výzkumnému šetření byla použita kvantitativní metoda. Dotazník vlastní konstrukce (viz Příloha 1), byl vytvořen pro studenty 4 ročníků středních škol. Z celkového počtu 90 rozdaných dotazníků se jich navrátilo 77. Tak byla získána četnost respondentů, tj. $77 = 100\%$. Nadále je v práci hodnocena četnost zjišťovaných jevů jen vzhledem k tomuto počtu studentů.

Dotazníky obsahovaly 13 otázek, které se týkaly názorů studentů na pobyt cizinců a jejich integraci v České republice.

Svůj názor respondenti vyjadřovali označením vhodné odpovědi, která nejlépe vystihovala jejich názor.

Z jednotlivých sledovaných znaků byl vypočítán aritmetický průměr, zvláště pro skupinu dívek a pro skupinu chlapců. Údaje byly sestaveny do tabulek a vyjádřeny též graficky.

9. Vyhodnocení a interpretace dat

Předložené výsledky dotazníkového šetření, mají především ilustrativní charakter, vycházejí z potřeb předložené bakalářské práce.

9.1 Postoj adolescentů k životu a práci v zahraničí

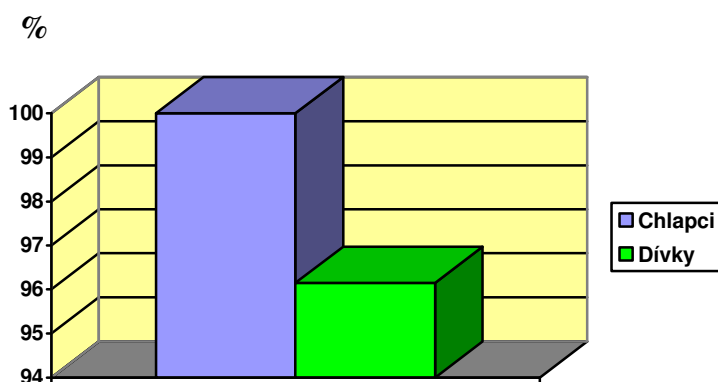
Ve sledovaném souboru 77 respondentů převládaly pozitivní postoje (97,40%) k možnostem vycestování do zahraničí a k práci v cizině. Z níže uvedené tabulky 2

vyplývají jen nepatrné rozdíly mezi chlapci a dívkami, tj. asi 4 %. Rozdíly v relativních četnostech můžeme sledovat v grafu 2.

Tab. 2: Postoje chlapců a dívek na život a práci v zahraničí

Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	25	100,00	-	-	-	-
Dívky	50	96,15	2	3,85%	-	-
Celkem	75	97,40	2	2,59	-	-

Graf 2: Pozitivní postoj k práci v zahraničí

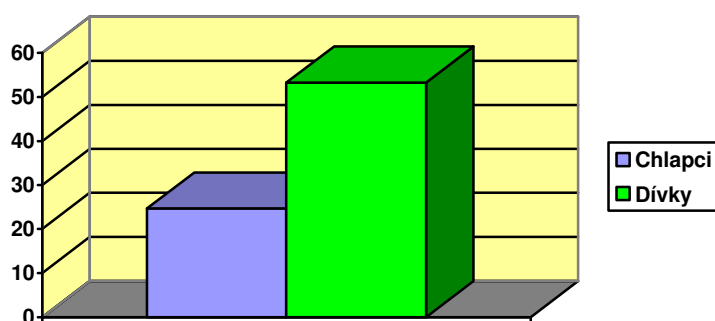
9.2 Spolupráce s cizinci

V rámci dotazníkového šetření byla respondentům předložena otázka, zda by si vybrali cizince jako spolupracovníka (v případě, že by tuto možnost mohli ovlivnit). Šetřením byla potvrzena velká tolerance středoškolské mládeže k cizincům, pozitivně se vyjádřilo 77,92% jedinců. Větší toleranci můžeme sledovat ve skupině dívek, jak je patrné z tabulky 4 a grafu 3.

Tab. 4: Názory na spolupráci s cizinci u chlapců a dívek

Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	19	24,67	4	5,19	2	2,59
Dívky	41	53,25	7	9,09	4	5,18
Celkem	60	77,92	11	14,28	6	7,77

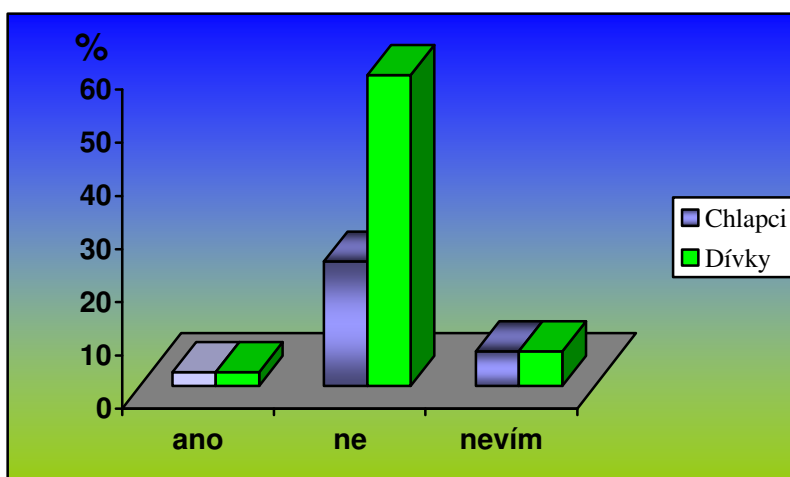
Graf 3: Pozitivní přístup ke spolupráci s cizinci

9.3 Soužití adolescentů s cizinci

Dotazníkové šetření přineslo názory studentů na trávení volného času společně s cizinci. Překvapivě bylo zjištěno vysoké procento těch, kteří nechtějí trávit volnočasové aktivity společně s příslušníky jiných národů, jak ukazuje tabulka 5 a graf 4. Zjištěných 81,81 % je v rozporu s názory středoškolské mládeže na uzavírání přátelství s cizinci.

Graf 4: Uzavírání přátelství s cizinci

Tab. 5: Volnočasové aktivity

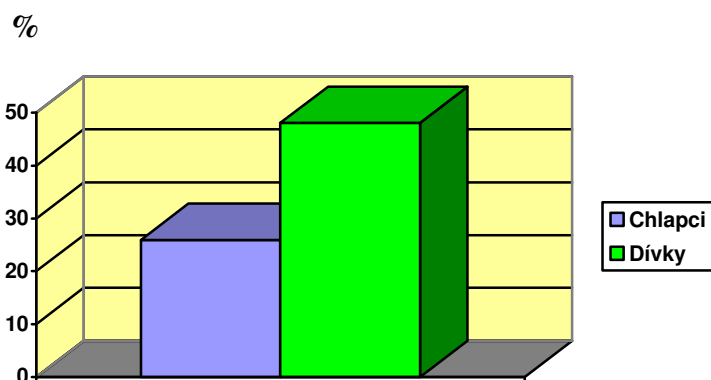
Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	2	2,59	5	6,49	18	23,37
Dívky	2	2,59	5	6,49	45	58,44
Celkem	4	5,18	10	12,98	63	81,81

Z následující tabulky 6 vyplývá, že 74,02% respondentů by bylo ochotno navázat přátelství s cizími státními příslušníky. Z tabulky současně pramení dvojnásobně vyšší četnost dívek než chlapců v navazování přátelských vztahů. Relativní četnost rozdílů mezi chlapci a dívkami je možné sledovat v grafu 5.

Tab. 6: Přátelství s cizinci

Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	20	25,97	4	5,18	1	1,29
Dívky	37	48,05	12	15,58	3	3,89
Celkem	57	74,02	16	20,76	4	5,18

Graf 5: Relativní četnost chlapců a dívek ochotných přátelit se s cizinci

Přibližně dvě třetiny dotázaných respondentů odpověděly, že se setkaly s odporem Čechů proti cizincům (viz tab. 7).

Tab. 7: Setkání s odporem proti cizincům

Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	17	22,07	1	1,29	7	9,09
Dívky	30	38,96	14	18,18	8	10,39
Celkem	47	61,03	15	19,48	15	19,48

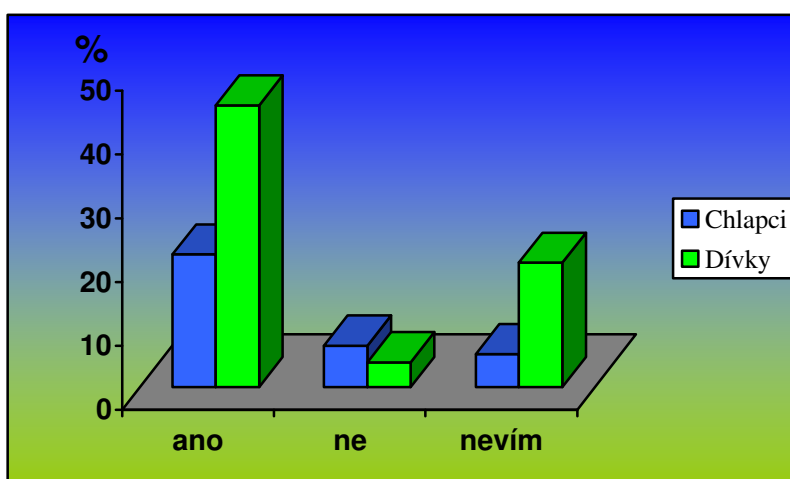
Níže uvedená tabulka 8 referuje o počtu adolescentů, kteří zastávají negativní postoj k integraci cizinců do české majority. Cizince by ze své země vyloučily jen dvě dívky, tj. 2,59%, jak sledujeme v tabulce 8.

Tab. 8: Názor na vyloučení cizinců

Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	-	-	8	10,38	17	22,08
Dívky	2	2,59	4	5,18	46	59,74
Celkem	2	2,59	12	15,56	63	81,82

Ze skupiny 77 sledovaných studentů jich 50, tj. 64,93% vyjádřilo názor, že by česká republika měla být cizincům otevřená, jak pramení z tabulky 9. Z níže uvedeného grafu 6 vyplývá dvojnásobně vyšší četnost ve skupině dívek, které souhlasí s větší otevřeností našeho státu cizincům.

Graf 6: Názory adolescentů na otevřenost našeho státu vůči cizincům

Tab. 9: Otevřenost České republiky vůči cizincům

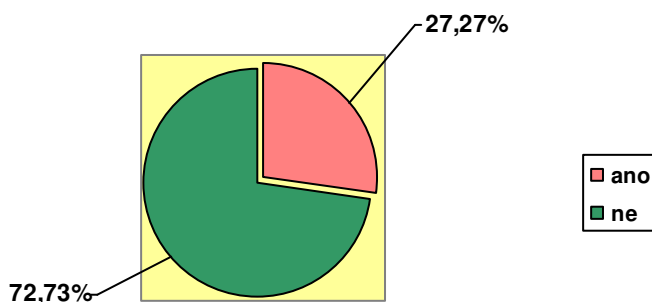
Pohlaví	ano		nevím		ne	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	16	20,78	4	5,18	5	6,49
Dívky	34	44,15	15	19,48	3	3,89
Celkem	50	64,93	19	24,67	8	10,38

9.4 Postoje adolescentů k zaměstnání cizinců

Přibližně čtvrtina dotázaných zastává názor, že cizí státní příslušníci představují pro naši zemi dostatek pracovních sil. Rozdíly v četnosti odpovědí mezi chlapci a dívkami jsou jen zanedbatelné, jak udává tabulka 10.

Téměř tři čtvrtiny respondentů zastávají názor, že cizinci pro nás neznamenaají dostatek pracovních sil, jak je možné sledovat v grafu 7.

Graf 7: Pohledy respondentů na cizince jako na pracovní sílu

Tab. 10: Rozdíly mezi názory chlapců a dívek na zajištění pracovní síly cizinci

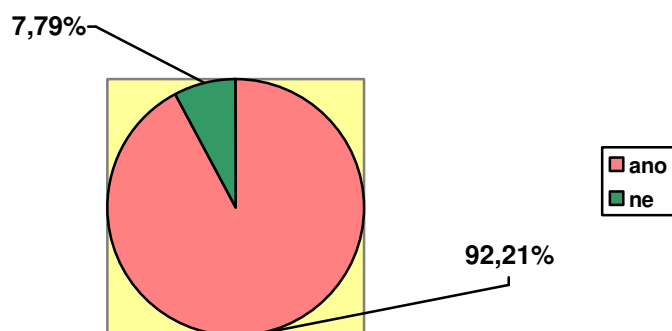
Pohlaví	ano		ne		celkem	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	7	28,00	18	72,00	25	100,00
Dívky	14	26,92	38	73,08	52	100,00
Celkem	21	27,27	56	72,73	77	100,00

Z dotazníkového šetření dále vyplývá skutečnost, že adolescenti nepovažují cizince za motivační prvek pro české občany z hlediska píle a pracovitosti. Dle názoru 7,79% cizinci nemotivují ostatní spolupracovníky k vyšší produktivitě práce, jak sledujeme v tabulce 11, relativní četnost je patrná z grafu 8.

Tab. 11: Cizinci jako motivační prvek k vyšší produktivitě práce

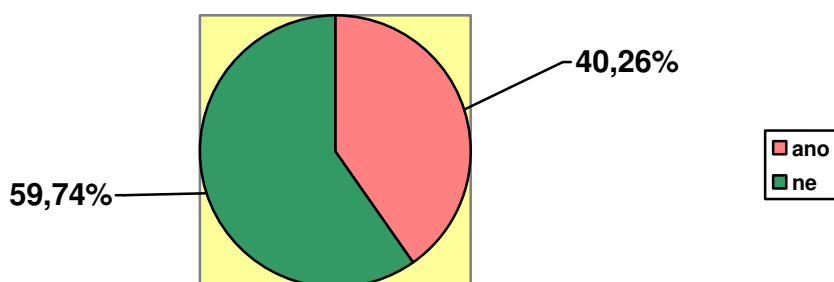
Pohlaví	ano		ne		celkem	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	2	8,00	23	92,00	25	100,00
Dívky	4	7,69	48	92,31	52	100,00
Celkem	6	7,79	71	92,21	77	100,00

Graf 8: Relativní četnost názorů na cizince jako motivační prvek vyšší produktivity práce

Přibližně dvě třetiny respondentů, tj. 59,74%, vyjádřilo obavy, že nám cizinci odnímají pracovní příležitosti (viz graf 9).

Graf 9: Odnímání pracovních příležitostí cizinci

V níže uvedené tabulce 12 je možné sledovat rozdíly mezi chlapci a dívkami. Přibližně o 11% více dívek než chlapců vyjádřilo názor, že cizinci neodnímají českým občanům možnosti pracovních příležitostí.

Tab. 12: Rozdíly v četnosti názorů chlapců a dívek na pracovní příležitosti cizinců

Pohlaví	ano		ne		celkem	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	12	48,00	13	52,00	25	100,00
Dívky	19	36,54	33	63,46	52	100,00
Celkem	31	40,26	46	59,74	77	100,00

9.5 Společenské a sociální aspekty integrace cizinců

Literární studie dokládají pozitivní vliv integrace cizinců do majoritní společnosti z hlediska kulturního obohacení jak minorit, tak majoritního prostředí.

Výsledky dotazníkového šetření dokládají, že 63,64% respondentů spatřuje v procesu integrace cizinců do našeho prostředí i možnost kulturního obohacení (viz tabulka 13).

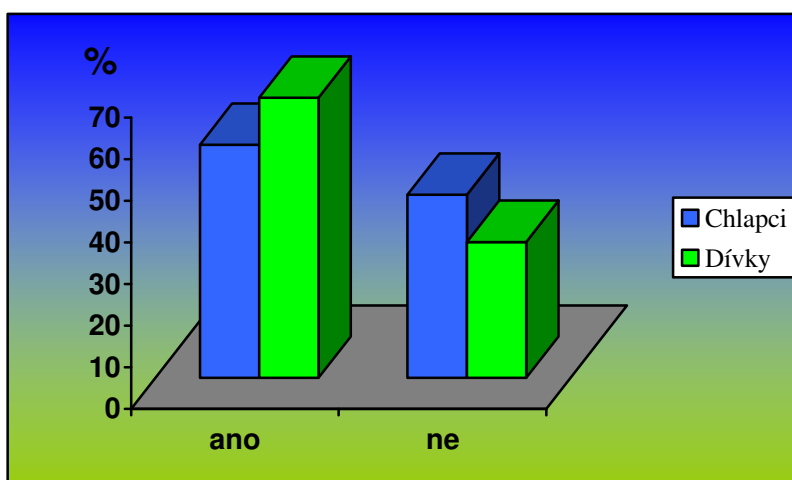
S kulturou úzce souvisí i oblast vzdělávání cizinců, k níž se vyjadřuje např. Šišková⁶², která zdůrazňuje: „Vzdělání vždy bylo, je a bude součástí fenoménu zvaného kultura. Každý národ či etnikum má svá kulturní specifika. Pokud se člověk ocitne mimo své kulturní zvyklosti a řád, bývá ztracen a život je pro něj mnohem těžší, orientace ve světě se najednou stává obtížnější.“

Přínos cizinců na poli kulturního obohacení majority si ve větší míře uvědomují dívky než chlapci. Zjištěný rozdíl činí asi jedenáct procent, jak je zřejmé z grafu 10.

Tab. 13: Názor na cizince jako obohacující prvek naší společnosti v oblasti kultury

Pohlaví	ano		ne		celkem	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	14	56,00	11	44,00	25	100,00
Dívky	35	67,31	17	32,69	52	100,00
Celkem	49	63,64	28	36,36	77	100,00

Graf 10: Rozdíly mezi chlapci a dívkami v názorech na kulturní obohacení

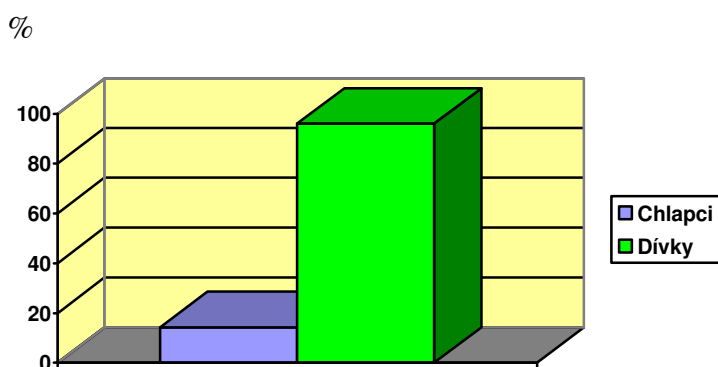

Míra přizpůsobení se cizinců naší kultuře

Ze 77 respondentů se 49 jedinců, tj. 63,63% domnívá, že by se cizinci, kteří v České republice chtějí žít a pracovat, měli přizpůsobit zdejším podmínkám, ale část své kultury by si měli ponechat. S tímto faktem souhlasí trojnásobně vyšší počet dívek než chlapců, jak můžeme sledovat v grafu 11.

⁶² ŠIŠKOVÁ, T.: Menšiny a migranti v České republice. Praha: Portál, 2001. ISBN: 80-7178-648-9, s. 152

Graf 11: Souhlas s přizpůsobením cizinců našemu způsobu života

Jen 9,08% studentů uvedlo, že je podstatné, jak se zde cizinci cítí. Rozdíl mezi chlapci a dívkami představoval 3,99%. Přibližně jedna čtvrtina respondentů vyjádřila názor, že by se měli cizinci přizpůsobit zdejšími podmínkám, pokud zde chtějí žít. Tento názor podpořilo 15,58% chlapců a 11,69% dívek.

Vysoká četnost respondentů, tj. 29, tj. 37,36% se domnívá, že spolu s jejich příchodem do naší vlasti k nám dostala ve vyšší míře i kriminalita. Rozdíly v relativní a absolutní četnosti u skupin chlapců a dívek uvádí tabulka 14.

Tab. 14: Vliv integrace cizinců na vyšší kriminalitu

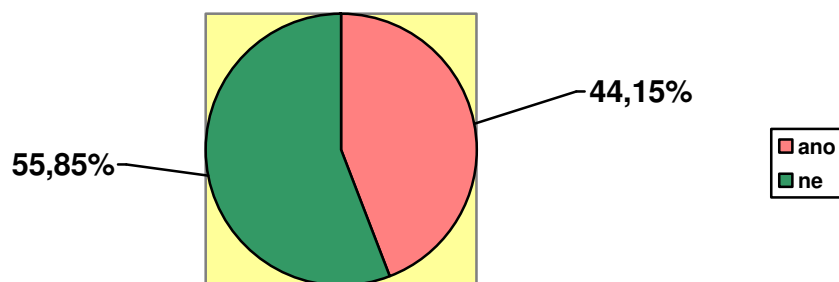
Pohlaví	ano		ne		celkem	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	14	56,00	11	44,00	25	100,00
Dívky	15	28,85	37	71,15	52	100,00
Celkem	29	37,66	48	62,34	77	100,00

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že přibližně polovina respondentů je toho názoru, že cizinci v naší zemi zneužívají systém státní podpory, jak je patrné z grafu 12. Rozdíly mezi chlapci a dívkami činily asi 6%, jak uvádí tab. 15.

Tab. 15: Zneužívání systému státní podpory

Pohlaví	ano		ne		celkem	
	n	%	n	%	n	%
Chlapci	10	40,00	15	60,00	25	100,00
Dívky	24	46,15	28	53,85	52	100,00
Celkem	34	44,15	43	55,85	77	100,00

Graf 12: Cizinci zneužívají systém státní podpory

9.6 Postoje adolescentů k příslušníkům jiných národností

Následující tabulky 16 (a-h) a graf 13 mají pouze ilustrativní charakter. Vzhledem k malé četnosti respondentů nelze vyvozovat adekvátní závěry.

Z tabulek vyplývá, že současní středoškolští studenti nejvíce sympatizují s Kanadany a Holanďany, kteří byli nejlepším ohodnocením (tj. známkou 1) označeni v 50,65% (Kanadáné) a 38,96% (Holanďané).

Naopak nejmenší obliba (známka 5) byla shledána u Ukrajinců, a to v 25,97%, a u Vietnamců, tj. 19,48%. Přehled další stupňů poskytují tabulky 16 (a – h)

Tab. 16: Postoje adolescentů k příslušníkům jiných národností

a) Vietnam

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
8	10,39	10	12,99	26	33,76	18	23,37	15	19,48

b) Ukrajina

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
9	11,69	7	9,09	22	28,57	22	28,57	20	25,97

c) Kanada

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
39	50,65	24	31,17	9	11,69	2	2,59	3	3,89

d) Mongolsko

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
7	9,09	7	9,09	23	29,88	25	32,47	15	19,48

e) Rusko

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
11	14,28	13	16,88	24	31,17	11	14,28	18	23,37

f) Polsko

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
19	24,67	26	33,76	20	25,97	5	6,49	7	9,09

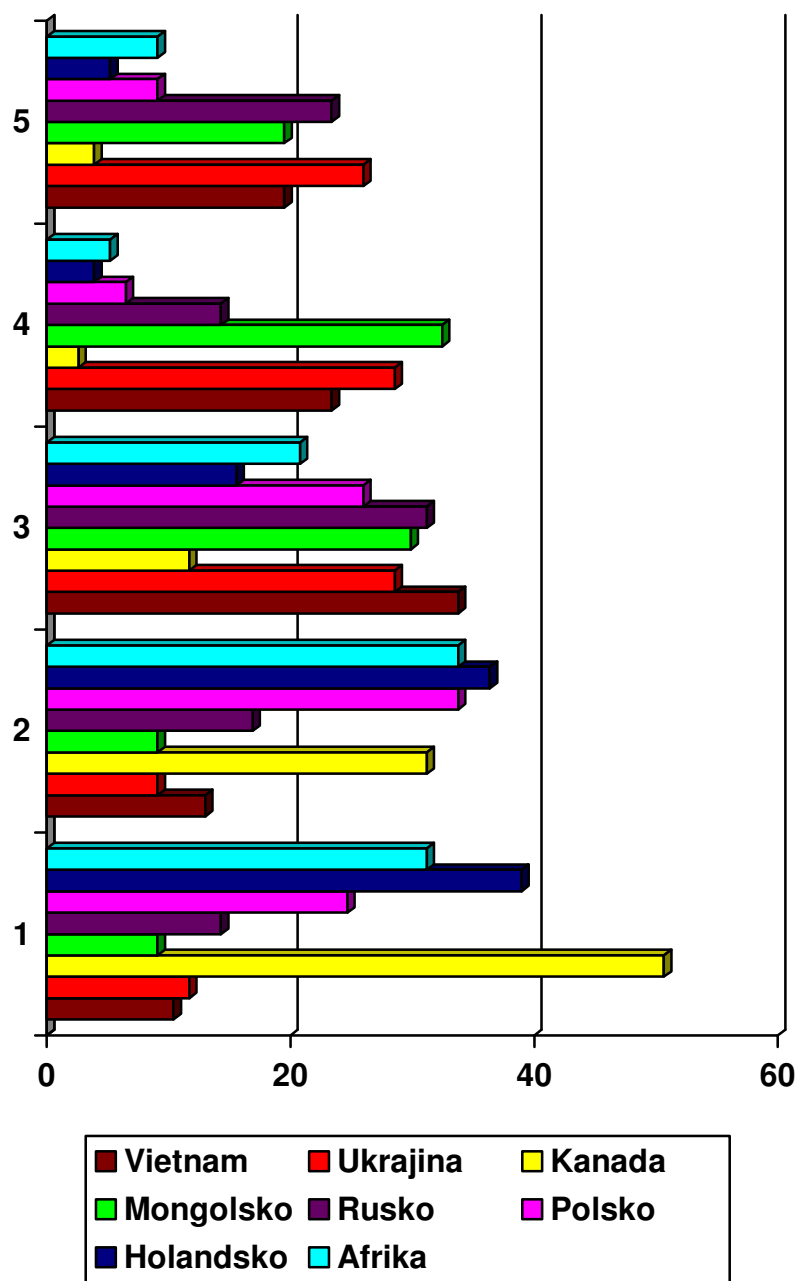
g) Holandsko

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
30	38,96	28	36,36	12	15,58	3	3,89	4	5,19

h) Afrika

1		2		3		4		5	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
24	31,17	26	33,76	16	20,77	4	5,19	7	9,09

Graf 13: Relativní četnost hodnocení oblíbenosti vybraných národností (uvedeno v %)

V předložené bakalářské práci byla ověřována platnost těchto hypotéz:

Hypotéza 1: Současná středoškolská mládež nezaujímá odmítavý postoj k cizincům žijícím v České republice.

Tato hypotéza se potvrdila. Dotazníkové šetření potvrdilo větší tolerantnost adolescentů k cizincům. Přibližně 74,02% respondentů by bylo ochotno navázat přátelství s cizími státními příslušníky.

Hypotéza 2: Současná středoškolská mládež preferuje asimilaci.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Z uvedeného souboru 77 studentů asi jedna čtvrtina respondentů vyjádřila názor, že by se měli cizinci přizpůsobit zdejšími podmínkám, pokud zde chtějí žít. Tento názor podpořilo 15,58% chlapců a 11,69% dívek.

Hypotéza 3: Středoškoláci si dokážou představit spolupráci s cizinci, jak ve volném čase, tak v zaměstnání.

Tato hypotéza se potvrdila. Dotazníkové šetření potvrdilo velkou toleranci středoškolské mládeže k cizincům. Ochotu ke spolupráci vyjádřilo 77,92% jedinců.

Hypotéza 4: Přes kladný přístup středoškolské mládeže k cizincům, převažuje názor, že cizinci nám berou pracovní příležitosti a zneužívají náš sociální systém.

Tato hypotéza se potvrdila, přibližně 60% respondentů vyjádřilo názor, že nám cizinci berou pracovní příležitosti. Nemalé procento adolescentů (40%) zastává stanovisko, že cizinci zneužívají náš sociální systém.

Závěr

V předložené bakalářské práci jsem obrátil pozornost především na přístup adolescentů k minoritám, konkrétně k integraci minorit do majoritního prostředí. Uvedených minorit žije na našem území velké množství a vlivem stále se prohlubující migrace obyvatel lze předpokládat spíše jejich nárůst nežli úbytek. Rozsah bakalářské práce však nepostačuje k zachycení všech aspektů, které integraci cizinců na našem území provázejí.

Hlavním mým východiskem pro zpracování tohoto tématu byla především legislativní opatření platná pro Českou republiku.

Největší pozornost jsem věnoval hlavně sociálním problémům, jimž musí cizinci, kteří do České republiky přicestovali a chtějí zde zůstat, čelit. Současně s tímto problémem řeším možnosti integrace cizinců, znevýhodňující faktory jejich integrace a v neposlední řadě možnosti jejich uplatnění na trhu práce. Jako praktický příklad jakým způsobem lze přistoupit k integraci, jsem uvedl případ přesídlení barmských uprchlíků do České republiky.

V praktické části jsem se soustředil na studenty středních škol, především na jejich názory s ohledem na integraci cizinců a vzájemné soužití s nimi.

Uvědomuji si, že podávám jen malý vzorek respondentů a tudíž nemohu vyslovovat statisticky odpovídající závěry. Nicméně považuji danou problematiku za velmi aktuální, a to jak v současné době, tak i v blízké budoucnosti.

Literatura

1. BADE, K. J. NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovalců*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 24 ISBN 978-80-87007-55-6.
2. BAUER, T. K. M. LOFSTROM, K. F. ZIMMERMANN. 2000. *Immigration Policy, Assimilation of Immigrants and Native's sentiments towards Immigrants: Evidence from 12 OECD-Countries*. IZA Discussion Paper 187. Bonn: IZA. In CHALOUPKOVÁ, Jana; ŠALAMOUNOVÁ, Petra. *Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích*. *Sociologický časopis*. 2006, 42, 1, s. 57-58.
3. DRBOHLAV, Dušan. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů*. Praha: Karolinum, 2008, 107 – 121. ISBN 978 – 80 – 246 – 1552 – 3
4. GEDDES, A. In NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovalců*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007, s. 25 ISBN 978-80-87007-55-6
5. CHALOUPKOVÁ, Jana; ŠALAMOUNOVÁ, Petra. *Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích*. *Sociologický časopis*. 2006, 42, 1, s. 57-58.
6. JANSKÁ, Eva. *Ukrajinci: Složení a charakteristika ukrajinské komunity*. In *Kdo chce žít v Česku: Komunity cizinců, integrace, vzdělávání, státní občanství...* Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, o. p. s., 2004, s. 18 – 20
7. KOCOUREK, Jiří. *Vietnamci*. In: *Kdo chce žít v Česku: Komunity cizinců, integrace, vzdělávání, státní občanství...* Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, o. p. s., 2004, s. 20-23
8. KRCHOVÁ, A; VÍZNEROVÁ, V. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z generové perspektivy*. Praha: Evropská Kontaktní skupina v ČR, 2008. 34-35 s. ISBN 978-80-254-2035-5.
9. MARTIN P., J. WIDGREN. 2002. „International Migration: Facing the Challenge“ *Population bulletin* 57 (1). In Chaloupková, J, Šalamounová, P., *Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích*, *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2006, Vol. 42, No. 1.
10. NEKORJAK, M. *Imigrace Ukrajinců do České republiky*. In Staněk, A. - Dopita, M. *Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-0952-6, s. 91-109
11. NEŠPOROVÁ, Olga. *Rodiny přistěhovalců*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007. s. 25 ISBN 978-80-87007-55-6.
12. NEŠPOROVÁ, O. KUCHAROVÁ, V. *Rodiny přistěhovalců II*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV v.v.i., 2009, s 53-54. ISBN 978-80-7416-040-0.
13. RÁKOCZIOVÁ, M. TRBOLA, R. 2008. *Lokální strategie integrace cizinců v ČR*. Praha: VÚPSV ISBN 978 - 80 – 7416 -006 - 6
14. RABUŠIC, Ladislav; BURJANEK, Aleš. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2003, s. 15
15. ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN: 80-7178-648-9, s. 152
16. WALLACE, C. In CHALOUPKOVÁ, Jana; ŠALAMOUNOVÁ, Petra. *Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích*. *Sociologický časopis*. 2006, 42, 1, s. 57-58.

Internetové zdroje

1. *Cizinci v ČR: Vybrané právní předpisy ČR* [online]. Praha : MPSV, c2010, 20.2.2006 [cit. 2010-04-20]. Právní předpisy ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=33>>.
2. *Cizinci v ČR* [online]. Praha : MPSV, 2009, 19.01.2010 [cit. 2010-04-11]. Informační publikace pro cizince v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/596/informacni_publicace_cestina.pdf>. ISBN 978-80-254-5998-0.
3. *Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství*. [databáze online]. Praha: Český statistický úřad, 2010, [citováno 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/\\$File/c01t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/E900492356/$File/c01t01.pdf)>
4. *Český statistický úřad: Nelegální migrace* [online]. Praha: c2010, 31.3 2010 [cit. 2010-04-10]. Cizinci v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>.
5. *Český statistický úřad* [online]. Praha : c2010, 5.10. 2007 [cit. 2010-04-21]. Počet cizinců v ČR - Související legislativa. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-souvisejici_legislativa>.
6. *Doma v České republice* [online]. PPU (SIMI), c2010, 20. leden 2010 [cit. 2010-04-21]. Aktuální brožura – Pobyt cizinců na území České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/aktualni-brozura-pobyt-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky>>.
7. *Euroskop : Primární právo* [online]. Praha: c2005 [cit. 2010-04-15]. Smlouva o Evropské unii (EU). Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8917/15908/clanek/zakladajici-smlouvy//>>.
8. *Euroskop : Občanství Evropské unie* [online]. Praha: c2005 [cit. 2010-04-01]. Práva občana EU. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie/>>.
9. HORÁKOVÁ, M. *Zaměstnávání cizinců v České republice: Integrace cizinců na trhu práce v České republice*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2001, s. 6. Dostupné z WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>>.
10. LEONTIYEVA, Yana. *Socioweb: Ukrajinci v ČR* [online]. 20.12. 2005 [cit. 2010-04-20]. Obyvatelstvo. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106/>>
11. MIKLUŠÁKOVÁ, Marta. *UNHCR* [online]. Praha: 25. června 2009 [cit. 2010-04-21]. Velké přivítání asijských uprchlíků v malé české vesničce. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.cz/news/?cid=558>>.

12. *Ministerstvo práce a sociálních věcí: Inegrace cizinců v České republice* [online]. Praha: 2009 [2010-04-12], s. 1. Publikace. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/cs/6800>
13. Ministerstvo vnitra České republiky: Základní informace o schengenské spolupráci [online]. Praha : c2010 [cit. 2010-04-02]. Schengen. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>>.
14. *OPU* [online]. 19. 7. 2004. c2005 [cit. 2010-04-09]. Úmluva o právním postavení uprchlíků. Dostupné z WWW: <http://www.opu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=17&=cs>.
15. *OPU* [online]. 19. 7. 2004. c2005 [cit. 2010-04-09]. Úmluva o právním postavení uprchlíků. Dostupné z WWW: <http://www.opu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=17&=cs>.
16. Realizace pilotního programu přesídlení barských uprchlíků z Malajsie. In *SOZE. TZ – Přesídlení – nový začátek*. Brno: SOZE, 2009 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.soze.cz/wp/wp-content/storage/euf-brozura-presidleni.pdf>>.

Zákony

1. Česko. Zákon o azylu. In *Sbírka zákonů*. 23. prosince 1999, 106, 325, s. 7386 - 7390. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb106-99.pdf>>. ISSN 1211-1244
2. Česko. Zákon o pobytu cizinců na území ČR. In *Sbírka zákonů*. 23. prosince 1999, 106, 326, s. 7406 - 7447. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb106-99.pdf>>. ISSN 1211-1244.
3. Česko. Zákon o zaměstnanosti. In *Sbírka zákonů*. 13. května 2004, 143, 435, s. 8270 - 8316. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb143-04.pdf>>. ISSN 1211-1244.

Přehled příloh

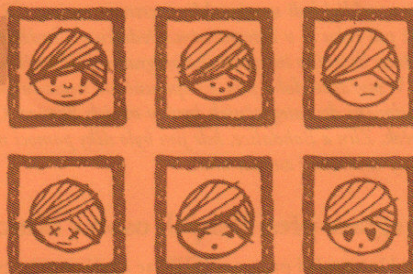
Příloha 1. Leták – „Přesídlování jako princip solidarity“

Příloha 2. Dotazník

Příloha 3. Seznam nevládních neziskových organizací poskytující poradenství cizincům

Příloha 1

PŘESÍDLOVÁNÍ JAKO PRINCIP SOLIDARITY

Co je přesídlování?

Přesídlování je doplňkovým systémem ochrany uprchlíků vedle udělování mezinárodní ochrany spontánně přicházejícím uprchlíkům. Jde o jejich řízené přemístění do země, která je ochotna umožnit jim trvalý pobyt s vyhlídkou, že se stanou naturalizovanými občany. Přemísťování jsou ze země, kde původně hledali útočiště, kde však nejsou dostatečně chráněni, není možná místní integrace a ani dobrovolný návrat.

Kdo jsou přesídlené osoby?

Jde o osoby doporučené k přesídlení Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), jež byly přijímací zemí vybrány a následně jim byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu, tyto osoby s přesídlením a integrací v přijímací zemi souhlasí.

Uprchlíky jsou osoby, které splňují kriteria Úmluvy o právním postavení uprchlíků (Ženevská úmluva). Nachází se mimo svou vlast a mají oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, jsou neschopni přijmout, nebo odmítají vzhledem ke shora uvedeným obavám, ochranu své vlasti. Azylanté jsou osoby jež naplňují kriteria Ženevské úmluvy a vnitrostátní předpisy azylového práva a obdrží v konkrétní zemi mezinárodní ochranu ve formě azylu.

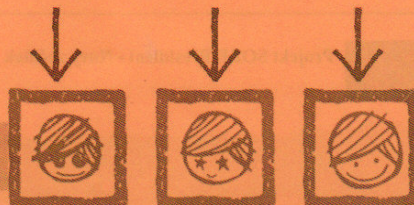
Zainteresované osoby při přesídlování

UNHCR, MV ČR, Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, Správa uprchlických zařízení (SUZ), obce a města, zaměstnavatelé, nevládní organizace, dobrovolníci.

Aktivity ČR v přesídlování

Česká republika jako signatář Ženevské úmluvy se specifickým postavením státu v rámci EU bez vnějších hranic chápe svoji odpovědnost a princip solidarity mezinárodním společenství. V Evropě je osm zemí, které organizují programy úplného přesídlení. ČR je první novou členskou zemí EU, která zahájila pilotní přesídlovací programy. Přesídlování je UNHCR podporováno jako účinný způsob ochrany uprchlíků a jejich integrace do nové společnosti.

UNHCR v dubnu 2009 podepsalo smlouvu s vládou ČR o spolupráci při přesídlování uprchlíků (Sbírka mezinárodních smluv č. 44/2009, částka 17), kde jsou dány předpoklady pro hlubší spolupráci a je nastavena procedura přesídlování uprchlíků.

V říjnu 2008 a únoru 2009 bylo v rámci pilotního přesídlovacího programu přesídleno 27 uprchlíků z Barmy žijících v neutěšených podmínkách v táborech v okolních zemích, kam uprchli před pronásledováním ze strany barmského autoritativního režimu.

Tito uprchlíci byli uznáni Ministerstvem vnitra ČR za azylanty a již půl roku se v Integrovaném středisku ve Stráži pod Ralskem v rámci Státního integračního programu (SIP) učí českému jazyku. V současné době jsou za spoluúčasti nevládních organizací umísťováni do Integrovaných bytů v obcích Bzenec, Černá Hora, Oseček, Zlín a Bohdalice, kde jim bylo díky pomoci místní samosprávy zajištěno i zaměstnání.

Integrace přesídlených osob v rámci SIP*

Státní integrační program (SIP) se snaží pomoci přesídleným osobám začlenit se do společnosti a zaměřuje se na oblasti výuky českého jazyka a zajištění trvalého bydlení, tzv. integračních bytů. Pronájem v těchto bytech získávají pouze dočasně a sami si hradí nájemné. Výhodou poskytnutí integračního bytu je také získání účelové dotace na rozvoj obce nebo dotace na nájemné přesídleným osobám. Přidělení integračního bytu je základem pro úspěšné zapojení se do společnosti, nalezení zaměstnání a plné seberealizaci. V integraci jim pomáhají nevládní organizace zabývající se uprchlíky spolu s dobrovolníky. Cílem je po všech stránkách podpořit začleňování přesídlených osob tak, aby se postupně stávaly přínosem pro Českou republiku.

„Jsem šťastná, že moje dítětko získává šanci na nový život v tomhle bezpečném a přátelském prostředí. Nemohu se dočkat, až se začnu učit zelejší jazyk. Konečně můžeme začít nový život.“
Angel, Barma, 23 let.

* Usnesení Vlády České republiky ze dne 14. května 2008 č. 543 o zabezpečení integrace azylantů a osob požívajících doplňkovou ochranu v roce 2008 a v letech následujících.

Jak je možno pomoci přesídleným osobám?

Pomoci přesídleným osobám mohou obce a města nebo soukromé osoby nabídkou nájemního bydlení v rámci SIP, dále zaměstnavatelé s nabídkou práce a rovněž dobrovolníci při volnočasových aktivitách v rámci integrace do naší společnosti.

Na koho se obrátit s nabídkou pomoci - kontakty

Ministerstvo vnitra ČR,
odbor azylové a migrační politiky
P.O.Box 21/OAM,
170 34 Praha 7
Telefon: 974 832 495, 974 832 502
E-mail (ředitelství OAMP): opu@mver.cz

Správa uprchlických zařízení MV ČR
pošt. schr. 21/UT
170 34 Praha 7
Telefon: 974 827 118
Fax: 974 827 280
E-mail: suz@mver.cz

SOZE – Sdružení občanů zabývajících se emigranty
Mostecká 5
614 00 Brno
Telefon: 545 213 643
Fax: 515 536356
E-mail: soze@soze.cz

OPU – Organizace pro pomoc uprchlíkům
Kovářská 4
190 00, Praha 9
Telefon: 284 683 545, 284 683 714
Fax: 233 371 258
E-mail: opu@opu.cz

Projekt SOZE Přesídlení - Nový začátek je spolufinancován Evropským uprchlickým fondem.

Příloha 2

Dotazník

Ahoj, právě se Ti dostal do rukou dotazník, který se snaží poodhalit postoj českých studujících středoškoláků k cizincům, kteří u nás krátkodobě či dlouhodobě bydlí a pracují. Tento dotazník bude použit jako součást praktické části bakalářské práce. Tvé odpovědi zůstanou v anonymitě, žádná z nich není správná, nebo špatná. Jde jen o to, abys vyjádřil/a své názory a postoje.

- 1. Zakroužkuj: Jsi...**
 - a.) Chlapec
 - b.) Dívka
- 2. Myslíš si, že je dobré když lidé můžou žít a pracovat v cizině?**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 3. Měli by se cizinci přizpůsobit našemu stylu života:**
 - a.) Do jisté míry by se přizpůsobit mohli, ale měli by si zanechat část své kultury.
 - b.) Ne, důležité je, jak se cítí, ne kde žijí.
 - c.) Pokud chtějí žít ČR, měli by se snažit přizpůsobit zdejšími podmínkám
- 4. Přijal/a bych cizince jako spolupracovníka:**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 5. Vadí ti cizinci při trávení volného času(např. na diskotéce)?**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 6. Setkáváte se s odporem Čechů proti cizincům ?**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 7. Přijal bys cizince jako velmi blízkého kamaráda?**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 8. Cizince bych vyloučil/a ze své země:**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 9. Česká Republika by měla být k cizincům otevřená?**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 10. Myslíte si, že kultura jiných národností nás může obohatit?**
 - a.) Ano
 - b.) Nevím
 - c.) Ne
- 11. Zakroužkuj jen ten názor (názory), se kterým/i souhlasíš. Pokud nesouhlasíš s žádným z následujících názorů, nekroužkuj nic:**
 - a.) Cizinci pro nás znamenají dostatek pracovních sil
 - b.) Cizinci nás motivují svou pílí a pracovitostí k vyšší produktivitě práce
 - c.) Díky cizincům můžeme zprostředkovaně poznat jinou kulturu
 - d.) Spolu s cizinci k nám dorazila také vyšší kriminalita
 - e.) Cizinci nám berou pracovní příležitosti
 - f.) Cizinci často zneužívají systému státní sociální podpory
- 12. Která národnost je ti nejsympatičtější (dej jí známku na stupnici 1 – 5 jako ve škole v každém řádku).**

Vietnam	1	2	3	4	5	Polsko	1	2	3	4	5
Ukrajina	1	2	3	4	5	Holandsko	1	2	3	4	5
Kanada	1	2	3	4	5	Afrika	1	2	3	4	5
Mongolsko	1	2	3	4	5	Rusko	1	2	3	4	5

Příloha 3

PŘEHLED NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ (NNO) POSKYTUJÍCÍCH PORADENSTVÍ CIZINCŮM

Hlavní město Praha + Středočeský

kraj:

Arcidiecézní charita Praha

Londýnská 44, Praha 2, 120 00
tel. 224 246 519, 224 246 573, fax: 222
522 352
www.charita-adopce.cz

Berkat a KC InBáze

Rumunská 24, 120 00 Praha 2
tel./fax: 224 941 415
Berkat - mobil: 739 03 73 53, e-mail:
berkat@berkat.cz
InBáze - mobil: 739 578 343, e-mail:
inbaze@berkat.cz
www.berkat.cz

Centrum pro integraci cizinců (CIC)

Kubelíkova 55, 130 00 Praha 3
tel. 222 713 332
*CIC mohou kontaktovat zájemci o
službu z celé ČR. Sociální poradenství
je poskytováno v kanceláři CIC v Praze
nebo v terénu (např. v místě bydliště, na
úřadech). Terénní poradenství není
zajišťováno na území krajů
Moravskoslezského, Olomouckého,
Zlínského a Jihomoravského.*
e-mail: info@cicpraha.org
www.cicpraha.org

Centrum pro otázky migrace (COM)

Senovážná 2, 110 00 Praha 1
tel. 224 224 379
e-mail: migrace@refug.cz
www.migrace.com

**META o. s. - Sdružení pro příležitosti
mladých migrantů** Poradenské a
informační centrum pro mladé migranty
(PIC) Rumunská 29, 120 00 Praha 2

tel./fax: 222 521 446, tel. 775 339 003
e-mail: vodnanska@meta-os.cz nebo
info@meta-os.cz

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU Praha)

Kovářská 4, 190 00 Praha 9, Libeň
tel. 284 683 714, 284 683 545
fax: 233 371 258
e-mail: opu@opu.cz
www.opu.cz

Poradna pro integraci (PPI)

Senovážná 2, 110 00 Praha 1
tel. 224 233 034, 224 216758, tel./fax:
224 213 426
e-mail: ppi@iol.cz
www.p-p-i.cz

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva (PPO)

Petrská 29, 110 00 Praha 1
tel.: 222 809 210, 222 809 214, 224 829
087, 222 809 406,
222 809 409, 222 809 364 (i faxové)
e-mail: poradna@iol.cz,
poradna@poradna-prava.cz
www.poradna-prava.cz

Poradna pro uprchlíky (PPU)

Senovážná ulice 2, 110 00 Praha 1
tel. 224 224 379
e-mail: poradna@refug.cz
www.uprchlici.cz

Jihočeský kraj:

Diecézní charita České Budějovice

Kanovická 16/405, 370 01 České
Budějovice
tel./fax: 386 353 120
e-mail: info@charitacb.cz
www.charitacb.cz

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

v prostorách: 1. provozní budova společnosti MEI Czech Offices, s.r.o.
Žižkova 1, 370 01 České Budějovice
tel. 739 413 983
e-mail: lucie.machalova@opu.cz

Jihomoravský kraj:

Diecézní charita Brno

oddělení migrace
Šumavská 33, 602 00 Brno
tel. 545 133 494, 603 157 640
e-mail: migrace.dchbrno@caritas.cz
www.dchbrno.caritas.cz

OPU Brno

Leitnerova 9/682, 602 00 Brno
tel./fax: 543 210 443, tel. 731 928 388
e-mail: opu.brno@opu.cz
www.opu.cz

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

Mostecká 5, 614 00 Brno
tel. 545 213 643, fax: + 420 545 213 746
e-mail: soze@soze.cz
www.soze.cz

Karlovarský kraj:

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

Západní 1407/63, 360 05 Karlovy Vary
tel. 739 413 983
e-mail: lucie.machalova@opu.cz

Královéhradecký kraj:

Poradna pro cizince a uprchlíky

Diecézní Charita Hradec Králové
Velké náměstí 37, 500 01 Hradec Králové
tel. 495 063 135, fax: 495 063 134
email: jan.koci@hk.caritas.cz,
poradna.cizinci@hk.caritas.cz
www.hk.caritas.cz

Liberecký kraj:

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

v prostorách: ANNOLK
U Nisy 362/6, 460 01 Liberec
tel. 739 413 983
e-mail: dana.faktorova@opu.cz

Poradna pro dlouhodobě legálně usazené cizince v České Lípě

Farní charita Česká Lípa
Dubická 2189, 470 01 Česká Lípa
tel. 487 823 922, 774 116 412
email: cizinci@fchcl.cz
www.fchcl.cz

Moravskoslezský kraj:

Poradna pro migranty a uprchlíky Ostrava

Charita Sv. Alexandra
Jeremenkova 8, 703 00 Ostrava – Vítkovice
tel. 596 611 207, fax: 596 237 831
e-mail: milan.koplik@tiscali.cz
www.charitasvalexandra.cz

Olomoucký kraj:

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

Ostružnická 28, 772 00 Olomouc
tel. 585 242 535
e-mail: soze@soze.cz
www.soze.cz

Pardubický kraj:

Most pro lidská práva

Havlíčková 1036, 530 02 Pardubice
tel./fax: 732 754 239, 467 771 170
e-mail: info@mostlp.org
www.mostlp.org

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

v prostorách: SKP-Centrum
Bělehradská 513, 530 09 Pardubice
tel: 739 413 983
e-mail: alena.manakova@opu.cz

Plzeňský kraj:

Diecézní charita Plzeň Poradna pro cizince a uprchlíky
Cukrovarská 16, 301 00 Plzeň
tel./fax: 377 441 736
e-mail: poradna@dchp.cz
www.charita.cz/plzen

Občanské sdružení STUDNICE

Krátká 1003/2, 301 17 Plzeň-Město
tel./fax: 378 229 412
e-mail: jiri.laciga@cca.cz

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

v prostorách: **YWAM Plzeň**
Boženy Němcové 9, 301 00 Plzeň
tel. 739 413 983
e-mail: lucie.machalova@opu.cz

Ústecký kraj:

Diecézní charita Litoměřice

Dómské náměstí 10, 412 01 Litoměřice
tel./fax.: 416 733 487, tel. 603 943 233
e-mail: migrace@dchltm.cz
www.dchltm.cz

O.s. východních Slovanů OBERIG

Informační a vzdělávací středisko

„Slovanský dům“, Horova 8, Ústí nad Labem – město tel. 475 205 721, 774 909 018
e-mail: oberig@email.cz
www.oberig.cz

Komunitní centrum PPI Ústí nad Labem

Horova 6, 400 01 Ústí nad Labem
tel.: 475 208 449, 731 175 833
tel./fax: 475 216 536
e-mail: ppiu@iol.cz
www.multikulturcentrum.cz

Kraj Vysočina:

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

v prostorách: **Sdružení na podporu mezinárodního přátelství „Slunce“**
třída Legionářů 15, 586 01 Jihlava
tel. 739 413 983
e-mail: alena.manakova@opu.cz

Občanská poradna Třebíč

Dreuschuchova 17, 674 01 Třebíč
tel. 568 845 348
e-mail: obcanskaporadna@seznam.cz

Zlínský kraj:

ARGO, Společnost dobré vůle, Zlín

Tř. T. Bati 1276/24, 760 01 Zlín
tel./fax: 577434562
e-mail: argokalinova@post.cz

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

v prostorách: **Obchodní centrum Zlín, Areál Svitů**, budova 16/3 u nádraží UAN, 760 01 Zlín
tel. 739 413 983
e-mail: alena.manakova@opu.cz

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

2. května 2385, 760 01 Zlín
tel. 577 018 160
e-mail: soze@soze.cz
www.soze.cz

Občanská poradna Jihlava

Žižkova 13, 586 01 Jihlava
tel. 567 330 164
e-mail: opj@volny.cz